

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Laura Heikkilä
Hanna-Maria Veijalainen

”Ollaan kaikki sitä samaa ryhmää, oli ammattilainen tai harrastaja, oli vammainen tai vammaton”

KOKEMUKSIA OSALLISTUMISESTA INTEGROITUUN TANSSI-
RYHMÄÄN

Opinnäytetyö
Marraskuu 2015



OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2015
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
(013) 260 600

Tekijät

Laura Heikkilä, Hanna-Maria Veijalainen

Nimeke

”Ollaan kaikki sitä samaa ryhmää, oli ammattilainen tai harrastaja, oli vammainen tai vammaton” – KOKEMUKSIA OSALLISTUMISESTA INTEGROITUUN TANSSIRYHMÄÄN

Toimeksiantaja

Minni Hirvonen, tanssitaiteilija

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia integroidun Able Art Group -tanssiryhmän osallistujien kokemuksia ryhmästä ja siihen osallistumisesta. Tavoitteena oli selvittää tämän kaltaisen harrastustoiminnan merkitystä ja tehdä sitä näkyväksi. Tutkimuskysymykset käsittelivät ryhmästä ja tanssista saatuja kokemuksia sekä ohjaajuutta ja siinä tarvittavia taitoja.

Opinnäytetyö oli luonteeltaan laadullinen ja aineisto kerättiin teemahaastattelun keinoin. Teemat teemahaastattelurunkoon saatiin ryhmäläisiltä kerättyjen tarinoiden avulla. Haastatteluihin osallistui neljä Able Art Group -tanssiryhmän jäsentä ja haastattelut toteutettiin elokuussa 2015. Haastattelujen analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Tutkimuksessa selvisi, että ryhmään kuulumisen ja harrastustoimintaan osallistuminen on tärkeää ihmiselle. Ryhmässä opitaan uusia asioita itsestä ja toisista. Tanssi mahdollistaa muun muassa itseilmaisun, omien tunteiden käsittelyn sekä itsensä voittamisen kokemuksen, jotka antavat voimaa arkeen. Esille nousivat myös yhteiskunnan asettamat haasteet, jotka vaikuttavat mahdollisuuksiin osallistua harrastustoimintaan. Tuloksista käy ilmi, että itse taiteen muotoa tärkeämpää on ryhmään kuulumisen. Taide on väline, jonka ympärille ryhmä kokoontuu. Taide mahdollistaa vuorovaikutuksen syntymisen ja toimii ihmisiä yhdistävänä tekijänä.

Kieli
suomi

Sivuja 51
Liitteet 5
Liitesivumäärä 6

Asiasanat

osallisuus, ryhmätoiminta, ohjaus, kulttuuritoiminta, tanssi, merkitys



THESIS
November 2015
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
FINLAND
+358 13 260 600

Authors

Laura Heikkilä, Hanna-Maria Veijalainen

Title

“We Are All the Same Group, Amateurs and Professionals, People with or without Disabilities” – EXPERIENCES OF PARTICIPATING IN AN INTEGRATED DANCE GROUP

Commissioned by

Minni Hirvonen, dance artist

Abstract

The aim of this thesis was to investigate the experiences of participants of an integrated dance group called Able Art Group. The goal was to examine the significance of this kind of group activity. The objectives of this study were the experiences that group activity and dance give to participants and what qualities are required from an instructor.

This thesis was qualitative by nature. Data for this research was gathered by interviewing four people individually and using the semi-structured interviewing method. The interviews were held on August 2015. The data was analysed by using the data based content analysis.

The most important findings were that being part of a group and participating in group activities are important things for a human being. In a group, it is possible to learn new things about oneself and about other people. Dance enables self-expression, processing one's own feelings and overcoming self, and these experiences can give strength to the everyday life. The study also showed that society can cause practical challenges that prevent participation in cultural activities. It was found that having a possibility to participate in a group is more important than the art form itself. Art can be seen as a tool which helps the group to gather together. Art makes interaction with other people easier.

Language
Finnish

Pages 51
Appendices 5
Pages of Appendices 6

Keywords

participation, group activity, instruction, cultural activity, dance, significance

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	5
2	Able Art Group – integroitu tanssin ja taiteen ryhmä	6
3	Tanssi ja taiteen tekemisen merkitys	7
4	Ryhmään kuulumisen	10
4.1	Ryhmään kuulumisen merkitys ja osallisuus	10
4.2	Ryhmädynamiikka	12
4.3	Kommunikaatio ryhmässä	13
5	Ryhmän ohjaaminen	14
5.1	Ohjaajan roolit	14
5.2	Ohjaajan taidot	15
6	Aikaisemmat tutkimukset	17
7	Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä	19
8	Opinnäytetyön toteutus ja menetelmälliset valinnat	20
8.1	Laadullinen tutkimus	20
8.2	Narratiivisuus ja ryhmäläisten tarinat	21
8.3	Teemahaastattelurungon muodostaminen tarinoiden pohjalta	22
8.4	Haastattelu ja teemahaastattelu	23
8.5	Haastattelujen analysointi sisällönanalyysin keinoin	25
9	Tulokset	27
9.1	Ryhmäläisten väliset suhteet	28
9.2	Ryhmän monipuolisuus	29
9.3	Ohjauksen rooli	31
9.4	Kommunikaatio ryhmässä	33
9.5	Tunnekokemukset	34
9.6	Prosessin anti	36
10	Johtopäätökset ja yhteenveto	40
10.1	Ryhmätoiminnan tuottamat kokemukset	41
10.2	Tanssin antamat kokemukset	42
10.3	Integroidun ryhmän ohjaaminen	43
10.4	Yhteenveto	44
11	Pohdinta	45
11.1	Eettisyys ja luotettavuus	45
11.2	Jatkotutkimusehdotukset ja opinnäytetyön hyödynnettävyys	46
11.3	Oppimisprosessimme	47
	Lähteet	50

Liitteet

Liite 1	Opinnäytetyön toimeksiantosopimus
Liite 2	Kirjallinen suostumus tutkimukseen ryhmäläisiltä
Liite 3	Ohjeistus tarinaan
Liite 4	Haastattelurunko
Liite 5	Analyysipolku

1 Johdanto

Yhdenvertainen mahdollisuus taiteen tekemiseen ja kokemiseen on aiheena ajankohtainen. Muun muassa Suomen vammaispoliittisessa ohjelmassa 2010–2015 (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010, 121) tavoitellaan sitä, että vammaisilla ihmisillä olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet niin osallistua kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintaan kuin olla tekemässä kulttuuria. Osallisuuden kokemus sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ovat tärkeitä yksilöllisen hyvinvoinnin osatekijöitä. Osallisuuden kokemuksen saavuttamiseksi yksilöllä täytyy olla mahdollisuus liittyä johonkin yhteisöön esimerkiksi harrastuksen kautta. (Särkelä-Kukko 2014, 35–36.)

Tällaisten teemojen äärellä liikkuu myös Able Art Group, integroitu tanssiryhmä, jota ohjaa tanssitaiteilija Minni Hirvonen. Ryhmän jäsenenä on niin ammattitanssijoita kuin erityisryhmiin kuuluvia ihmisiä. Able Art Group työsti yhdessä teoksen *Gridlock & Flood*, joka sai ensi-iltansa huhtikuussa 2015. Tämä opinnäytetyö käsittelee Able Art Group -tanssiryhmän jäsenten kokemuksia ryhmään osallistumisesta. Kohdistammekin huomion opinnäytetyössämme taiteen tekemisen merkitykseen ja ryhmässä toimimisesta saatuihin kokemuksiin sekä siihen, millaisia asioita integroidun ryhmän ohjaamisessa on huomioitava.

Tämän opinnäytetyön teoreettinen viitekehys käsittelee tanssin ja taiteen merkitystä ihmiselle, ryhmään kuulumista ja osallisuuden kokemusta sekä ryhmän ohjaamiseen liittyviä teemoja. Tutkimusotteena käytimme laadullista tutkimusta ja aineisto kerättiin teemahaastatteluilla. Teemat teemahaastattelurunkoon muodostettiin ryhmäläisten kirjoittamien tarinoiden perusteella. Haastattelimme neljää ryhmään osallistunutta.

Tutkimustulosten esittelyssä olemme tietoisesti käyttäneet paljon suoria lainauksia haastatteluista. Halusimme tuoda ryhmäläisten äänen mahdollisimman hyvin kuuluviin. Esittelemme keskeisimmät tutkimustulokset Johtopäätökset ja yhteenveto -luvussa jaettuna kolmeen osa-alueeseen tutkimuskysymysten perusteella. Pohdimme myös opinnäytetyön eettisyyttä ja hyödynnettävyyttä.

2 Able Art Group – integroitu tanssin ja taiteen ryhmä

Able Art Group on joensuulainen integroidun tanssin ja taiteen ryhmä. Able Art Group eli AAG on aloittanut toimintansa vuoden 2014 alussa tanssitaiteilija Minni Hirvosen ohjaamana. Hirvonen toimii ryhmän koollekutsujana, taiteellisena johtajana ja koreografina. Ryhmän ydin koostuu joensuulaisista invalidijärjestöjen aktiivitoimijoista, jotka ovat aiemmin harrastaneet yhdessä esimerkiksi pyörätuolianssia kansalaisopiston ryhmissä. Ryhmä toimii yhteistyössä Pohjois-Karjalan CP -yhdistys ry:n, Pohjois-Karjalan Tanssitaiteen tuki ry:n sekä freelance-taiteilijoiden kanssa. Able Art Groupissa on 13 eri taustoista tulevaa tanssijaa sekä yksi avustajakoira. Ryhmäläisillä on erilaisia neurologisia sairauksia ja aistivammoja, ja jokaisen teokseen osallistuvan henkilön taustasta on liitetty palasia teokseen. Harrastajatanssijoiden lisäksi toiminnassa on mukana kaksi ammattitanssijaa, sirkustaiteilija, skenografi ja valokuvaaja sekä hänen assistenttinsa, valo- ja äänisuunnittelija sekä puvustaja. (Hirvonen 2014.)

Able Art Group työsti Gridlock & Flood -nimistä (suom. Umpikuja & Tulva) näyttämötaideteosta, jonka teemana on ympäristönsuojelu. Teos yhdistyy laajempaan ympäristönsuojeluaiheiseen tuotantoon, jonka ensimmäinen osa, Miss Katastrofi & metaaniröyhtäys, esitettiin keväällä 2014 Joensuun Vimma-nykytanssifestivaaleilla. Teoksessa Gridlock & Flood yhdistetään liikettä, äänimaailmaa sekä visuaalisia kokemuksia. Hirvosen mukaan ”teoksen tavoitteena on luoda integroitua taidetta ammattimaisesti”. Tarkoituksena ei ollut keskittyä vajaakuntoisuuden, vamman tai sairauden aiheuttamiin haittoihin, vaan pyrkiä vähentämään ennakkoluuloja niitä kohtaan. Tavoitteena oli, että sekä esiintyjät että katsojat saavat merkityksellisiä kokemuksia. (Hirvonen 2014.) Gridlock & Flood sai ensi-iltansa huhtikuussa 2015.

Able Art Groupin toiminnan ja Gridlock & Flood -teoksen toivotaan saavan aikaan uudenlaista yhteistyötä vammaisjärjestöjen ja taiteilijoiden välille. Pohjois-Karjalan CP-yhdistys ry:n toiveena on, että he voisivat jatkossa toteuttaa esimerkiksi työpajatoimintaa, kursseja ja taideprojekteja yhteistyössä ammattitaiteilijoiden kanssa. Able Art Group on ikään kuin integroidun tanssin pilottihanke, jonka

kautta pyritään tuomaan näkyväksi tämän kaltaista taidetoimintaa ja innostamaan myös muita vammaisjärjestöjä siihen. Projektissa on pyrkimys myös kansainväliseen yhteistyöhön esimerkiksi kutsumalla kansainvälisiä integroidun taiteen tekijöitä vierailuille sekä viemällä viestiä Able Art Groupista ulkomaille. Tällä hetkellä yhteistyömahdollisuuksia on ainakin Kaakkois-Aasiaan ja Australiaan. (Hirvonen 2014.)

3 Tanssi ja taiteen tekemisen merkitys

Taiteelle ei ole olemassa yhtä yksiselitteistä määritelmää, vaan sitä on syytä tutkailla ja kehittää jatkuvasti (Bardy 2007, 21). Marjatta Bardy (2007, 21) määrittelee taiteen seuraavasti:

Taide on tapoja kuvata ja nimetä maailmaa työstämällä havaintoja ja kokemuksia taiteen eri lajeissa koetelluin keinoin. Taiteessa luodaan ja jaetaan muotoja ja merkityksiä. Taide peilaa, tulkitsee ja muuttaa todellisuuksien hahmottamista, havaitsemisen, kokemisen ja tuntemisen tapoja. Taiteen ylevä ja samaan aikaan käytännöllinen merkitys on sen kyvyssä panna aistit, tunteet ja mieli liikkeeseen sellaisin tavoin, joihin on muin keinoin vaikea päästä.

Taidetta on harjoitettu jo ennen tieteen nousua, ja sitä on käytetty sekä hyvään että pahaan. Taide ja elämä ovat toisilleen läheisiä ja siihen liittyvät niin maailman asuttaminen, järjestyksen ja merkitysten luominen kuin ihmismielen sisäisten liikkeiden tulkinta ja jäsentäminen. Myös taide ja yhteiskunta kulkevat käsi kädessä aikakausittain vaihdellen. Näiden kahden suhteeseen vaikuttavat muun muassa yhteiskunnallinen työnjako sekä vallitsevat käsitykset ihmisestä, tiedosta ja taidoista sekä elämästä. (Bardy 2007, 21–22.)

Kokemus voidaan käsittää laajasti ”ihmisen kokemuksellisenä suhteena omaan todellisuuteensa, maailmaan jossa hän elää”. Kokemukset syntyvätkin vuorovaikutuksessa yksilön todellisuuden kanssa. Ihmisen suhde esimerkiksi kulttuuriin tai toisiin ihmisiin tulee ilmi hänen kokemuksissaan. Ihminen havainnoi ja jäsentelee jatkuvasti omia kokemuksiaan pyrkien ymmärtämään niitä. (Laine 2007, 29.)

Ihmisen suhde maailmaan on intentionaalinen, mikä tarkoittaa sitä, että kaikki asiat merkitsevät jotakin. Ihmisen kokemukset muotoutuvatkin juuri merkitysten mukaan. Jokainen havainto, jonka ihminen tekee, on hänen kiinnostustensa, pyrkimystensä ja uskomustensa värittämää. Maailma ei siis näyttäyty neutraalina edessämme. Ihmisen toimintaa voidaan myös ymmärtää niiden merkitysten kautta, jotka ohjaavat hänen tekemisiään. Fenomenologisen merkitysteorian mukaan ihminen on pohjimmiltaan yhteisöllinen. Ne merkitykset, joiden kautta yksilö todellisuutta katselee, eivät ole hänessä synnynnäisesti, vaan ne ovat sen yhteisön aikaansaamia jossa hänet on kasvatettu. Eri kulttuureissa elävillä ihmisillä on siis toisistaan poikkeavat todellisuudet, koska he antavat asioille erilaiset merkitykset. (Laine 2007, 29–30.)

Hopun (2003, 19) mukaan liike on yksi inhimillisen todellisuuden tärkeimmistä ominaisuuksista. Liikkeen avulla ihminen suuntautuu ympäristöön ja tanssi on yksi inhimillisen liikkumisen muoto. (Hoppu 2003, 19.) Tanssi ja liike voidaan nähdä väylinä ihmisen havaintotietoisuuden kehittämiseen ja ihmisen ruumiinkielen mukanaan tuomien sanattomien viestien ymmärtämiseen. Liikkeiden hallinta tapahtuu usein tiedostamattomasti. (Ihanus & Vuorinen 2000, 83.) Liikkeet heijastavat ihmisen persoonallisuutta, millä tarkoitetaan sitä että ihmisen näkyvän liikekäyttäytymisen ja hänen sisäisen maailmansa välillä on kiinteä yhteys. Liikehdintään vaikuttavat yksilön historia, ympäröivä kulttuuri ja ympäristö. Tunteet ja niiden tukahduttaminen näkyvät myös liikehdinnässä. (Orma 1976; Ihanus & Vuorinen 2000, 82.)

Taide on ikään kuin tie omiin tunteisiin ja väylä itsetuntemukseen. (Ahonen 1994, 19) Taiteen avulla ihminen voi ilmaista tunteita, joita ei voi pukea sanoiksi tai joiden olemassaoloa ei ollut aikaisemmin tiedostanut. Esimerkiksi ihminen, joka on vihainen saattaa purkaa tunteensa kovina ääninä tai räikeinä väreinä. Taiteen avulla voidaan myös etsiä tasapainoa omaan sisäiseen maailmaan. (Ahonen 1994, 15) Taide mahdollistaa turvallisen keinon tunteiden purkamiselle siten, että taidetta tehdessään ihminen ei vahingoita toisia ihmisiä eikä ympäristöä. (Ahonen 1994, 15, 19, 70.)

Tanssi on kokemuksena hyvin kokonaisvaltainen. Siinä yhdistyvät sensorinen, motorinen ja emotionaalinen kokemus. Tanssi taiteenlajina on kehollisuuden lisäksi yhteydessä ajatusmaailmaan ja tunteisiin. Luovan liikkeen ja tanssin kautta on mahdollista ilmaista itseään monipuolisesti, ikään kuin avata uusia maailmoja sekä saada erilaista tuntemusta itsestä, muista ihmisistä ja ympäröivistä asioista. (Ahonen 1994, 72.)

Tanssia ja liikettä käytetään myös terapiamuotona, koska ne mahdollistavat tutustumisen omiin ja toisten tunteiden ja olemassaolon ilmaisutapoihin. Yksilön niille elämyksille ja tunteille, joita ei voi sanoin kuvata, pyritään tanssi- ja liiketerapiassa löytämään ilmaisukeino. (Miettinen 2004, 69) Tunteiden purkaminen tanssin keinoin palvelee yksilön henkilökohtaisen historian ja nykyhetken hahmottamista (Schmais 1974; Ihanus & Vuorinen 2000, 83). Tanssin kautta on myös mahdollista liittyä muihin ihmisiin. Yhdessä tanssiessa yksilöt liittyvät toisiinsa jäljitellen ja opettaen toinen toisiaan. (Hoppu 2003, 20.)

On olemassa yhteisöllistä taidetoimintaa, jossa “taiteilijat pääsevät kosketuksiin uusien todellisuuksien kanssa” ja kansalaiset saavat mahdollisuuden tarkastella suhdetta itseensä, paikkaansa maailmassa sekä suhdetta toisiin ihmisiin taiteilijan opastuksella. Tämän kaltaista taidetoimintaa toteutetaan eri-ikäisten ja monenlaisissa elämäntilanteissa olevien sekä eri syistä taidetoimintaan hakeutuneiden ihmisten kanssa monin eri menetelmin. Kansalaisille on avautunut mahdollisuuksia osallistua aiempaa aktiivisemmin erilaisten taideinstituutioiden tarjoamiin työpajoihin ja toisaalta myös eri alojen taiteilijat ovat koonneet ryhmiä yhteishankkeisiin tai toimineet arkiyhteisöissä ihmisten keskellä. Tällaisia yhteisöjä voivat olla esimerkiksi nuorisotalot, päiväkodit, työpaikat, asuinalueet, tai hoito- ja kuntoutuslaitokset. Yhteisöllinen taidetoiminta voidaan “paikantaa erääksi muodoksi taiteen etnografista käännettä, jossa kyse on siitä, miten nykytaide kykenee olemaan läsnä ja ottamaan kantaa meitä kaikkia ympäröiviin teemoihin”. (Bardy 2007, 24–25.)

Tutkimusten mukaan taiteen tekeminen vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin. Francois Matarasson (1997) tutkimuksessa selvisi, että taidekokeiluihin osallistuneet aikuiset ja lapset voivat paremmin ja tunsivat itsensä terveemmiksi ja onnellisemmiksi

kuin ennen taidekokeiluihin osallistumista. Osallistuminen taiteen tekemisen prosessiin koettiin merkityksellisemmäksi kuin taide itsessään. Taiteen tekeminen toi mukanaan uusia ystäviä ja sen kautta opittiin lisää muista kulttuureista. Monet tutkimukseen osallistuneista aktivoituivat itsenäisesti etsimään uusia tavoitteita, sekä uudenlaisia kokemuksia elämäänsä ja osallistumaan yhteisön toimintaan. (Matarasso 1997; Liikanen 2010, 59.)

Ihmiset, jotka osallistuvat kulttuuri- ja taidetoimintaan elävät pidempään kuin ne, joilla ei ole kulttuuriharrastuksia tai niitä on vähän. Kulttuuriharrastus ei itsessään suojaa ennenaikaiselta kuolemalta, vaan sen mukanaan tuoma sosiaalinen pääoma. Nimenomaan toisten ihmisten kanssa toteutetulla kulttuuri- ja taideharrastamisella on terveyttä edistävä vaikutus. Sosiaalinen pääoma tarkoittaa ”ryhmän, väestön tai kansan aineetonta (sosiaalista) varantoa” ja se syntyy ”peruskulttuurissa piilevästä me-hengestä ja me-tavoitteista.” Esimerkiksi vapaaehtoistoimintaa voidaan pitää sosiaalisen pääoman ilmentymänä, koska juuri sosiaalinen osallistuminen on yksi sosiaalisen pääoman ilmenemismuoto. (Hyypä 2013, 18–19)

Luovuus voidaan nähdä voimavarana, jonka avulla yksilö rakentaa omaa sisäistä ja ulkoista maailmaansa sekä kykenee ymmärtämään niitä. Se voi toimia vastapainona rutiineille ja arjen tuottamalle stressille. Luovuus on jokaisessa ihmisessä synnynnäisesti, ja sen käyttöä voi oppia kautta elämän. Uteliaisuus ja asioiden ihmettely avaavat mahdollisuuden luovuuden toteuttamiseen. (Ahonen, 1994, 18–19.)

4 Ryhmään kuuluminen

4.1 Ryhmään kuulumisen merkitys ja osallisuus

Erilaisiin ryhmiin kuuluminen on merkityksellistä ihmisen elämässä. Voidaan ajatella, että yksilö voi ymmärtää olevansa yksilö vain kuulumalla johonkin ryhmään ja olemalla osa yhteisöä. Yhteisön sisällä tapahtuvassa vuorovaikutuksessa

mahdollistuu ihmisen kehittyminen inhimilliseksi olennoiksi. Vuorovaikutussuhteet muokkaavat yksilön käyttäytymistä, persoonallisuutta ja yksilöllisyyttä. (Kaipio 1999, 17.) Aallon (2000, 22) mukaan turvallisen ryhmän tuen avulla ihminen saa uskallusta ilmaista itseään ilman pelkoa siitä, mitä muut hänestä ajattelevat. Kun ihminen peilaa itseään turvalliseen ryhmään, oman persoonan ulottuvuuksien tunnistaminen helpottuu ja yksilö alkaa nähdä erilaiset puolensa tärkeinä ja hyväksyttävänä. Ryhmässä toimimisen myötä ihminen voi myös alkaa tunnistaa tilanteita, joissa on hyvä suojella itseään. Lopulta yksilö ikään kuin itsenäistyy ryhmästä ja pystyy myöntämään olevansa myös tarvitseva ilman negatiivista riippuvuuden ulottuvuutta (Aalto 2000, 21–22).

Ryhmä tukee itsekseen tulemistä sekä elämäntyytyväisyyttä ja elämässä selviämistä. Ihmisen tullessa omaksi itsekseen hän alkaa kokea elämänsä mielekkäämmäksi ja olonsa paremmaksi. Ollessaan oma itsensä yksilö luopuu jännittävyydestä ja tarpeettomista rooleista. Myös tyytyväisyys itseensä ja tunne siitä, että itsestä huolehtiminen on tärkeää, kasvavat. Turvallisuuden tunteen kasvaessa mahdollisesti aikaisemmin kehittyneet selviytymiskeinot, kuten läheisriippuvuus, väistyvät ja tilalle tulee uusia keinoja, jotka ovat lähtöisin yksilön todellisesta minuudesta. (Aalto 2000, 21–22.)

Osallisuuden kokemuksella sekä osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksilla on merkittävä vaikutus yksilön kokemaan hyvinvointiin. Osallisuudella tarkoitetaan sitä, että yksilö kiinnittyy yhteisöön tai on mukana koko yhteisön kannalta tärkeissä prosesseissa. Osallisuus merkitsee myös omasta sitoutumisesta lähtevää halua vaikuttaa asioihin, ottaa vastuuta ja kuulua johonkin. Osallisuuden kokeminen vaatii siis yhteisöllisyyttä, jota voi saavuttaa esimerkiksi työn, harrastusten, järjestötoiminnan tai muun vaikuttamisen kautta. Osallisuuden tärkeitä osatekijöitä ovat luottamus, sitoutuminen ja kuulluksi tuleminen. Osallisuus voidaan käsitellä myös syrjäytymisen vastakohtana. (Särkelä-Kukko 2014, 35–36.)

Osallisuutta voidaan ajatella olevan ainakin kolmella eri tasolla: osallisuus yhteiskunnassa, osallisuus ympäröivissä yhteisöissä sekä osallisuus omassa elämässä. Yhteiskunnan tasolla osallisuus merkitsee mahdollisuutta osallistua demokraattisiin päätöksenteon prosesseihin. Oman elämän osallisuus muodostuu

voimaantumisesta eli empowerment-kokemuksesta, oman identiteetin muodostumisesta ja elämänhallinnan valmiuksista. Osallisuuden kokemus omassa elämässä edellyttää omakohtaista sitoutumista, omaehtoista toimintaa, vaikuttamista itseä koskeviin asioihin sekä vastuun kantamista päätöstensä seurauksista. Osallisuus on subjektiivinen kokemus, joka on sidoksissa osallistujan omaan ihmiskäsitykseen ja henkilökohtaiseen maailmankatsomukseen. (Jämsén & Pyykkönen 2014, 9).

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisemassa Suomen vammaispoliittisessa ohjelmassa "Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle" (2010) todetaan, että "avoimessa yhteiskunnassa monipuoliset kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut vahvistavat kaikkien kansalaisten hyvinvointia ja osallisuutta". Tällöin lähtökohdana on se, että vammaiset ihmiset voivat osallistua yhdessä muiden kanssa kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintaan. Kulttuuritapahtumiin osallistumisen mahdollistamiseksi tarvitaan toimiva kokonaisuus, johon sisältyvät esteettömät matkat tapahtumapaikalle, esteetön ympäristö ja tapahtumapaikka sekä itse tapahtuma ja palvelut sen ympärillä. On myös tärkeää varmistaa, että vammaisilla henkilöillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet tehdä ja tuottaa kulttuuria. Tämä edellyttää sitä, että kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet kouluttautua ja työllistyä näille aloille. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2010, 121–122.)

4.2 Ryhmädynamiikka

Ryhmädynamiikka tarkoittaa ryhmän jäsenten vuorovaikutuksessa syntyviä voimia (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 276). Se on myös jatkuvaa muutosta ryhmän prosesseissa, rakenteissa ja suhteissa. Ryhmädynamiikan osatekijöitä ovat yksilön omat tavoitteet ja mieltymykset sekä ryhmän sosiaalinen vuorovaikutus. Dynamiikkaa voidaan tarkastella jäävuorivertauksen kautta, jolloin se on jäävuoren vedenpinnan alle jäävä osa, johon sijoittuvat pelot, odotukset ja toiveet, joita yksilö kohdistaa ryhmään ja itseensä ryhmässä toimijana. Ryhmädynamiikka tulee näkyväksi ryhmäläisten välisessä kommunikaatiossa; kuka puhuu kenellekin ja millaisia tunteita he osoittavat toisilleen. Myös puolustusreaktiot ovat luonnollinen osa ryhmän toimintaa. Sen vuoksi ryhmän suoritus voi olla joskus

heikompi kuin sen yksittäisten jäsenten yhteenlaskettu suoritus olisi. (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 16.)

Ryhmädynamiikkaan liittyvät myös ryhmän koheesio ja jäsenten erilaiset roolit ryhmässä. Koheesiolla tarkoitetaan ryhmän sisällä syntyvää yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteenkuuluvuuden tunne on tärkeä ryhmän toiminnan edistäjä, mutta siihen liittyy myös kääntöpuoli. Ryhmän loppuessa liiallista koheesiota tulisi pyrkiä vähentämään, sillä jäsenten on tarkoitus oppia pärjäämään ilman ryhmää. Koheesiota voidaan lisätä ja vähentää monin eri keinoin. Koheesiota voidaan lisätä esimerkiksi omien ajatusten jakamista lisäämällä, tekemällä haastatteluharjoituksia, antamalla ryhmälle yhteistyötehtäviä tai vaikkapa kahvi- ja ruokatarjoilulla. Koheesio vähentäminen taas onnistuu muun muassa antamalla ryhmäläisille yksilöllisempiä tehtäviä, osoittamalla ryhmätoiminnan jäljellä olevan ajan ja harventamalla kokoontumisia. (Vilén ym. 2008, 278–279.)

Ryhmäläiset ottavat ja saavat ryhmässä erilaisia rooleja, jotka voivat joko edistää ryhmän työskentelyä, ylläpitää ryhmän kiinteyttä tai haitata ryhmän toimintaa. Roolit voivat aiheuttaa ristiriitoja myös roolin kantajassa. Ristiriita voi ilmetä yksilön sisäisenä tai suhteessa muiden ryhmäläisten odotuksiin ja rooleihin. Ryhmän toimintaa edistäviä rooleja ovat esimerkiksi aloitteentekijä, asiantuntija ja kriitikko. Yhteenkuuluvuutta ylläpitäviä rooleja ovat esimerkiksi rohkaisija, tunteiden ilmaisi ja sovittelija. Esimerkkejä toimintaa häiritsevistä rooleista ovat jarruttaja, kilpailija ja vetäytyjä. Pitkään yhdessä toimivan ryhmän kanssa voi olla syytä tarkastella rooleja ja niiden merkityksiä yhdessä. Rooleja arvioitaessa on kuitenkin vältettävä henkilökohtaisuuksia ja arvioinnin tulee olla asiallista ja rakentavaa. Roolien pohtiminen voi auttaa ryhmää etenemään tarkemmin kohti tavoitteitaan ja ohjata jäseniä tarkastelemaan omaa käyttäytymistään. (Vilén ym. 2008, 280.)

4.3 Kommunikaatio ryhmässä

“Kommunikaatiosuhteet ilmaisevat, miten ryhmä on ratkaissut vuorovaikutuksen ja toiminnan edellyttämän yhteydenpidon kysymykset”. Jotta jokainen ryhmän jä-

sen voi aidosti osallistua yhteistoimintaa ohjaavaan päätöksentekoon, tulee jokaisen olla selvillä asioiden ja tapahtumien merkityksestä. Kommunikaatiosuhdejärjestelmä kertoo sen, kuka ryhmässä viestii ja kenelle, mitä viestitään ja kuka ymmärtää ketäkin. Toimivan ryhmän kommunikaatiosuhdejärjestelmä sisältää paljon mahdollisimman avointa viestintää. Jos ryhmän kommunikaatio estyy jostakin syystä, ryhmän on hyvä pysähtyä pohtimaan heränneitä tulkintoja ja jakamaan välitöntä palautetta toisilleen. Ohjaaja voi tarvittaessa auttaa ryhmää tässä pohdinnassa. Jos tätä palautteen jakamista ei toteuteta, ryhmäläisten keskinäiset virhetulkinnat voivat kasautua ja estää vuorovaikutuksen. (Jauhiainen & Eskola 1994, 126.)

Vain avoin kommunikaatio voi aikaansaada ryhmän jäsenissä kokemuksen ymmärretyksi ja hyväksytyksi tulemisesta. Tämä puolestaan edesauttaa ryhmässä viihtymistä ja yhteistyöhön sitoutumista. Emotionaalinen kiintymys ryhmän jäsenten välillä ei sen sijaan ole välttämätöntä ryhmän toimivuuden kannalta. Ryhmän jäsenet odottavatkin monesti toisiltaan eriasteista kiintymystä, mikä voi synnyttää haasteita. Toinen voi etsiä ryhmästä itselleen sydänystävää kun taas toinen haluaa vain puhtaasti toteuttaa ryhmälle annettua tehtävää. (Jauhiainen & Eskola 1994, 130.)

5 Ryhmän ohjaaminen

5.1 Ohjaajan roolit

Ohjaajuudelle ei ole olemassa tiettyä muottia, johon jokainen ryhmää ohjaava voisi asettua. Jokainen ohjaaja kasvaa ja kehittyy pitkän prosessin tuloksena omaan ohjaajan rooliinsa. Ohjaajan roolin toteuttamiseen on monia erilaisia mahdollisuuksia. Ryhmän ohjaamisessa tarvittavat kolme perusröoliä ovat ryhmän johtaja, ymmärtävä kuuntelija ja vaikuttaja. Tämän luokittelun lisäksi ohjaajan roolit voidaan jakaa tehtäväkeskeiseen ja prosessikeskeiseen toimintatapaan. Tehtäväkeskeinen ohjaaja toimii teknisenä asiantuntijana ja kohtaa ryhmän määreilevästi ja objektiivisesti. Prosessikeskeinen ohjaaja taas on enemmän auttajan

roolissa ja tukee ryhmän toteuttamaa ongelmanratkaisun prosessia hyväksyen ryhmän omat tulkinnat. Ohjaajan on tärkeää vaihdella rooliaan tilanteiden mukaan, joissain tilanteissa toinen rooli toimii toista paremmin. Toisissa tilanteissa ohjaajalta vaaditaan tiukkaa puuttumista ryhmän toimintaan, kun taas toisinaan ohjaajan on hyvä olla enemmän sivustakatsoja. (Kataja ym. 2011, 27.)

Ohjaajan roolin valitsemiseen vaikuttaa myös ryhmän mieliala ja se, kuinka tuttu ryhmä on. Tuntematon ryhmä kannattaa kohdata tunnustellen ja pyrkiä luomaan turvallisuuden tunnetta ja kannustavaa ilmapiiriä. Tutun ryhmän kanssa toimiessa ohjaajan rooli muotoutuu ryhmässä syntyvien ilmiöiden seuraajaksi. Vastarinnan ilmetessä ohjaajan roolina on selvittää tilannetta ja ryhmän mielipiteitä. Ryhmän kanssa on hyvä keskustella ryhmäläisten mielipiteistä ja siitä, mikä heidän näkökulmastaan olisi paras ratkaisu tilanteeseen, jotta toiminnalle asetetut tavoitteet voivat toteutua. (Kataja ym. 2011, 27.)

5.2 Ohjaajan taidot

Norman E. Amundsonin (2005) mukaan ohjaajan osaamiseen kuuluu kahdeksan eri komponenttia: määrätietoisuus, ongelmanratkaisu, viestintätaidot, teoreettinen tieto, sovellettu tieto, kyky toimia organisaatiossa, ihmissuhteet sekä itseluottamus. Määrätietoisuudella viitataan siihen, että ohjaaja laatii itselleen työnsä tarkoituksesta tarkan suunnitelman, joka motivoi häntä tekemään työtä pitkäjänteisesti ja auttaa vastaamaan työssään kohtaamiinsa haasteisiin. Ongelmanratkaisulla taas tarkoitetaan ongelmanratkaisutaitoja, joita ohjaaja työssään tarvitsee. Siihen kuuluvat kyky terveeseen harkintaan, kyky monipuoliseen tiedonhankintaan, kyky ajatella luovasti ja kyky ajatella selkeästi haastavissa tilanteissa. (Amundson 2005, 147–148.)

Viestintätaidot sisältävät ajatuksen kyvystä viestiä tehokkaasti ryhmäläisten kanssa sekä kielellisesti, ei-kielellisesti että kirjallisesti. Viestintätaitoihin liittyy myös kyky motivoida ryhmää toimimaan. Teoreettisen tiedon hallitsemisella tarkoitetaan sitä, että ohjaaja hankkii jatkuvasti uutta tietoa eikä oleta kerran hankitun koulutuksen riittävän työssään. Sovelletulla tiedolla ohjaajan työssä viitataan

teorian soveltamista käytäntöön. Käytännön kokemuksen hankkiminen yhdistettynä kriittiseen reflektointiin kehittää ohjaajan taitoja. Kyky toimia organisaatiossa vaatii organisaation kirjoitettujen ja kirjoittamattomien sääntöjen hallitsemista ja niiden hyödyntämistä tavoitteisiin pääsemisessä. Tähän tarvitaan ohjaajalta muutosmyönteisyyttä, joustavuutta, sekä halukkuutta työskennellä ihmisten kanssa, jotka ovat auktoriteettiasemassa. (Amundson 2005, 148–149.)

Menestyksekkäänä ohjaajana toimiminen vaatii kykyä muodostaa monentasoisia ihmissuhteita toisiin ihmisiin, ja saavuttaa tällä tavoin hyviä tukiverkostoja. Kyky vastaanottaa ja pyytää palautetta sekä antaa rakentavaa palautetta muille kuuluvat olennaisesti myönteisten suhteiden luomiseen. Itseluottamuksen kehittämiseksi ohjaajan on uskallettava ottaa riskejä, toimia ja ottaa oppia erehdyksistään. Itseluottamus kehittyy rakentavasta palautteesta, tuesta, kokemuksista, onnistumisista ja halukkuudesta kehittyä. (Amundson 2005, 149.)

Ryhmän ohjaajan taidot voidaan jakaa myös toiminta-, reaktio- ja vuorovaikutustaitoihin. Toimintataitoihin kuuluu esimerkiksi ryhmäläisten vahvuuksien esiin nostaminen, empatia, kysyminen, mallin antaminen, prosessin havainnointi ja tavoitteiden asettaminen sekä niihin sitoutuminen. Näiden taitojen avulla ohjaaja auttaa ryhmäläisiä haastavissa tilanteissa kuten vaikeiden tunteiden käsittelyssä sekä rohkaisee heitä itseilmaisuun. Reaktiotaitoihin voidaan lukea toistaminen, kokoaminen, tiedon jakaminen, selventäminen sekä aktiivinen kuuntelu ja näiden avulla ohjaaja voi ymmärtää ryhmän tarpeita ja toimintaa. Vuorovaikutustaitoja puolestaan ovat tukeminen, rajoittaminen, estäminen, yhdistäminen, tasapuolisuus ja yksimielisyyden rakentaminen. Nämä taidot ovat ryhmätyön keskiössä, koska niiden avulla ohjaaja voi tukea myös ryhmäläisiä keskinäiseen vuorovaikutukseen. (Ruponen, Nummenmaa & Koivuluhta 2000; Vilén ym. 2002, 280–281.)

6 Aikaisemmat tutkimukset

Elli Pulkkinen on tutkinut Teatterikorkeakoulussa tekemässään maisterin opinnäytetyössä "Se oli mulle iso askel": kokemuksia Dolce-tanssiryhmässä (2013) osallistujien kokemuksia Helsingin Diakonissalaitoksen alaisuudessa toimivasta Dolce-tanssiryhmästä. Ryhmä oli suunnattu syrjäytyneille tai syrjäytymisvaarassa oleville naisille, joilla on taustalla esimerkiksi mielenterveyden haasteita, päihderiippuvuutta tai seksuaalista hyväksikäyttöä. Tutkimuksen ohjaavina teemoina olivat vertaisuus, kuntoutuminen, muutos ja esiintyisyys. Pulkkinen toimi itse Dolce-tanssiryhmän ohjaajana lukuvuonna 2011–2012 ja käytti tutkimusotteena opinnäytetyössään teemahaastattelua sekä osallistuvaa havainnointia. (Pulkkinen 2013, 9, 11.)

Osallistujat kokivat ryhmän mukanaan tuoman yhteisöllisyyden sekä tanssin mahdollistaman itseilmaisun ja kommunikaation tärkeiksi asioiksi. Naiseuden kokemus tanssin kautta sekä ryhmään osallistumisen merkitys kuntoutumisen kannalta nousivat myös tärkeinä esille naisten vastauksissa. Kaikki ryhmäläiset kokivat itsetuntonsa nousseen ryhmän aikana ja esiintymistilanteiden antaneen onnistumisen kokemuksia sekä hyvän olon tunteita. (Pulkkinen 2013, 42, 56, 57.)

Paula Kettunen on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan syrjäytymisvaarassa oleville nuorille järjestettyä teatteriryhmätoimintaa. Opinnäytteen tavoitteena on tuoda tietoisuuteen taidelähtöisten menetelmien tarjoamia mahdollisuuksia sosiaalityössä. Tutkielman teoreettisena perustana on empowerment-teoria sekä osallisuuden käsite. Syrjäytymistä käsitellään yleisemmällä tasolla sen sijaan että sitä käsiteltäisiin ryhmään osallistuneiden nuorten kokemusten kautta. Tutkielman tutkimuskysymykset käsittelevät ryhmämuotoiseen teatteritoimintaan osallistuvien nuorten ryhmäprosessia ja teatterin merkitystä työmuotona nuorille. (Kettunen 2013, 1–2, 29.)

Draaman Paikka -teatteriryhmä perustettiin vuonna 2011 ja se sai toimintaansa rahoituksen Myrsky-hankkeelta. Ryhmä oli tarkoitettu yli 18-vuotiaille työttömille

nuorille ja sen ohjaajina toimivat kaksi teatteri-ilmaisunohjaajaa. Ryhmä kokoontui kolmena päivänä viikossa noin neljäksi tunniksi kerrallaan harjoittelemaan. (Kettunen 2013, 28.)

Kettunen keräsi aineistonsa teemahaastattelun, kun ryhmä oli toiminut noin kolmen kuukauden ajan. Hän käytti sekä yksilö- että ryhmähaastatteluja. Tuloksissaan Kettunen esittelee ryhmätoiminnasta nousseita yksilöllisiä kokemuksia, ryhmän ja yhteisön luomia merkityksiä sekä toiminnan yhteiskunnallista näkökulmaa. Suurimpana yksilöllisenä vaikutuksena koettiin itseluottamuksen lisääntyminen. Haastatteluissa nuoret kuvasivat kokeneensa hyväksyntää ryhmältä, mikä edesauttaa merkityksellisyyden kokemuksen syntymistä. Myös tila ja teatteriharrastajien boheemi yhteisö olivat nuorten kokemuksen mukaan merkittäviä tekijöitä sopeutumisessa. Ryhmähengen nuoret olivat kokeneet tiiviiksi, lämpimäksi, tukea antavaksi ja hyväksyväksi. Ryhmän yhteiskunnallinen ulottuvuus näkyi siinä, että nuoret alkoivat pohtia omaa tulevaisuuttaan ja esimerkiksi kouluttautumista, mikä lisää heidän kiinnittymistään yhteiskuntaan. (Kettunen 2013, 31, 40, 44–47, 52.)

Kettusen tutkielman johtopäätöksenä ryhmätoiminta mahdollistaa osallistujilleen monenlaisia kokemuksia ja elämyksiä. Jotta yksilön voimaantumisprosessi pääsee vauhtiin, tarvitaan ryhmän ja ohjaajien tukea. Ohjaaja on tärkeässä roolissa ryhmän ryhmädynamiikan säätelijänä ja ryhmän tavoitteellisuuden ylläpitäjänä. Näihin teemoihin vaaditaan ohjaajalta riittäviä tietoja ja taitoja. Jotta osallistujat rohkaistuvat refleктоimaan omaa toimintaansa osana ryhmää, tarvitaan avointa ilmapiiriä ja myötäelämistä. Teatterilähtöiset menetelmät ovat osoittautuneet hyväksi keinoksi poistaa jännitystä ja lisätä rohkeutta. Kettusen mukaan siis taiteilähtöiset menetelmät ja sosiaalialan työ ovat onnistuessaan hyvä keino edistää nuorten voimaantumisprosessia. Työnjako taiteentekijöiden ja sosiaalityön ammattilaisten välillä on kuitenkin suunniteltava siten, että taiteilija vastaa taiteeseen liittyvistä työmenetelmistä ja sosiaalialan ammattilainen huolehtii yksilön ja yhteiskunnan välisiin suhteisiin liittyvistä teemoista. (Kettunen 2013, 58–59.)

7 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä näkyväksi taiteellisen ja yhteisöllisen toiminnan merkitystä ihmisille. Toimeksiantajanamme on Able Art Group -ryhmän ohjaaja tanssitaiteilija Minni Hirvonen. Toimeksiantosopimus löytyy liitteestä 1.

Tutkimuksissa on osoitettu, että taide ja ryhmätoiminta parantavat ihmisten hyvinvointia ja terveyttä (Hyypä 2013, 18–19). Tutkimustehtävänä on selvittää, millainen merkitys tällä ryhmällä on osallistujilleen ja millaista on toiminta integroidussa ryhmässä. Selvitämme myös sitä, millaisia taitoja integroidun ryhmän ohjaajalta vaaditaan. Opinnäytetyömme on luonteeltaan tutkimuksellinen ja laadullinen.

Tämän tutkimuksen tulosten tarkoituksena on lisätä tietoa tanssin merkityksestä ihmisille, integroidusta ryhmätoiminnasta sekä ryhmän ohjaamisesta. Tämä on tärkeää, sillä aihe on ajankohtainen ja otettu käsittelyyn myös Suomen vammaispoliittisessa ohjelmassa. Tutkimuksemme on tarkoitus tarjota lisätietoa ja toimia jatkossa työvälineenä toimeksiantajallemme. Tutkimustulosten avulla on myös mahdollista turvata tämän kaltaisen toiminnan jatkuvuutta.

Muodostimme opinnäytetyön aiheen pohjalta seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Millaisia kokemuksia ryhmätoiminta on tuottanut osallistujille?
2. Millaisia kokemuksia tanssi on tuottanut osallistujille?
3. Mitä integroidun ryhmän ohjaajalta odotetaan?

8 Opinnäytetyön toteutus ja menetelmälliset valinnat

8.1 Laadullinen tutkimus

Laadulliselle tutkimukselle on ominaista melko pieniin tapausmääriin keskittyminen ja niiden mahdollisimman perusteellinen analysoiminen. Tieteellisyyttä ei näin ollen saavuteta aineiston määrällä vaan laadulla, ja sillä kuinka kattavasti aineisto kyetään käsitteellistämään. (Eskola & Suoranta 1998, 18–19.) Oleellista on korostaa tutkijan vuorovaikutusta havainnon kanssa sekä tutkimukseen osallistuvien ihmisten näkökulmaa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tutkijan, tutkimuskohteen sekä tutkijan tuottaman aineiston välinen suhde on yleensä melko tiivis. Tutkittavien kokemukset ovatkin keskeisessä roolissa laadullisessa tutkimuksessa. (Puusa & Juuti 2011, 47, 48.)

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Laadullisen tutkimuksen kohdejoukko valitaan aina tarkoituksenmukaisesti, ei sattumanvaraisesti. Tutkittavia tapauksia käsitellään ja tulkitaan siten, että ne otetaan ainutlaatuisina. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 155.) Laadullisena aineistona voivat toimia esimerkiksi haastattelut, teemahaastattelut, havainnoinnit sekä erilaiset dokumentit (Kananen 2014, 42).

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla ei ole ennalta asetettuja olettamuksia tutkimuksen tuloksista tai sen kohteesta. Tätä kutsutaan tutkimuksen hypoteesittomuudeksi. (Eskola & Suoranta 1998, 18–19.) Laadullisen tutkimuksen kenttä ei muodosta yhtenäistä kokonaisuutta, vaan sille ominaista ovat monet erilaiset lähestymistavat ja siten tutkimuksella voi olla useanlaisia tavoitteita. Esimerkiksi jonkin tietyn ilmiön kuvaus, ymmärryksen syventäminen, kyseenalaistaminen ja teoreettisesti mielekkään tulkinnan tekeminen tutkittavasta ilmiöstä voivat olla laadullisen tutkimuksen tavoitteena. (Puusa & Juuti 2011, 47.)

8.2 Narratiivisuus ja ryhmäläisten tarinat

Narratiivisuus on yksi tapa lähestyä laadullista aineistoa. Eskola & Suorannan (1998, 22) mukaan narratiivisuus, eli tarinamuoto, on ihmiselle luonnollinen tapa jäsentää todellisuutta ja kokemuksia. Narratiivisuus tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että huomio kohdistetaan kertomuksiin, jotka toimivat tiedon välittäjänä ja rakentajana (Heikkinen 2007, 142). Narratiivista lähestymistapaa käytettäessä tutkittavilta kerätään tarinoita. Tarinat voivat olla esimerkiksi haastatteluiden tuotoksena syntyneitä tai tutkijan ohjeistuksesta kirjoitettuja tekstejä. Aineistona voidaan käyttää myös erilaisia olemassa olevia yhteiskunnassa havaittavia ilmiöitä, joita voidaan tulkita tarinallisina. (Eskola & Suoranta 1998, 21–22.)

Narratiivisuus tarkoittaa tarinallisuutta, narratiivi tarinaa tai kertomusta (Heikkinen 2007, 142). Jos sanaa tulkitaan sen vaativammassa merkityksessä, voidaan vaatia, että narratiiviseen aineistoon sisältyy kertomuksen ominaispiirteet, kuten ajallinen juoni, tarinan alku, keskikohta ja lopetus. Mutta yksinkertaisimmassa muodossaan narratiivinen tutkimusaineisto kuitenkin on mitä tahansa aineistoa, joka perustuu kerrontaan. Tällöin vaatimuksena ei ole välttämättä tuottaa juonellisesti selkeitä ja eheitä kertomuksia. (Heikkinen 2007, 147.)

Narratiivisuudella voidaan tarkoittaa myös aineiston laatua (Heikkinen 2007, 147). Tässä opinnäytetyössämme hyödynsimme narratiivista aineistoa teema-haastattelurungon muodostamiseen. Keräsimme Able Art Group -ryhmän jäseniltä tarinoita eli narratiiveja keväällä 2015. Tarkoituksena oli löytää tarinoiden avulla kokemuksia, joita ryhmän jäsenillä on ryhmän eri vaiheisiin liittyen sekä löytää sopivat teemat myöhemmin tapahtuvaa teemahaastattelua varten. Päädyimme keräämään aineistoa tarinoiden muodossa, koska se tuntui luontevimmalta tavalta kerätä osallistujien kokemuksia ryhmästä. Narratiivisen tutkimusotteen avulla on mahdollista päästä käsiksi tutkittavien elämään siten, kuinka he sen itse kokevat ja minkälaisen merkityksen he asioille antavat tarinoiden kautta (Heikkinen 2007, 156). Esimerkiksi pelkällä kyselylomakkeella emme uskoneet saavamme tietoa osallistujien kokemuksista.

Annoimme paperille kirjoitetut ohjeet (liite 3) ryhmäläisille sekä ohjeistimme suullisesti tarinoiden kirjoittamisen helmikuussa 2015 ja tarinoiden palautukseen annoimme aikaa toukokuun loppuun 2015 asti. Saimme takaisin 9 tarinaa. Huomasimme, että tarinoista ei löytynyt riittävästi osallistujien kokemuksia, jotta voimme käyttää tarinoita tutkimuksemme ainoana aineistona sellaisenaan. Päädyimme analysoimaan tarinat sisällönanalyysin keinoin saadaksemme sopivat teemat teemahaastattelua varten.

8.3 Teemahaastattelurungon muodostaminen tarinoiden pohjalta

Seuraavaksi kuvaamme tarinoiden käsittelyä teemahaastattelurunkoa varten. Laadullisen tutkimuksen analyysin kulku noudattelee seuraavanlaista järjestystä:

1. Päätetään, mikä aineistossa kiinnostaa.
2. Käydään läpi aineisto ja erotellaan siitä kiinnostavat asiat. Kaikki muu aineisto rajataan pois tästä analyysistä. Erotellut ja merkityt asiat kerätään yhteen.
3. Luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään aineisto.
4. Kirjoitetaan yhteenveto.

Analyysissa on siis tarkoitus ensin keskittyä yhteen tarkasti rajattuun asiaan ja jättää muut mahdollisesti kiinnostavatkin asiat tutkimuksen ulkopuolelle. Asia, johon keskitytään, tulee ilmi tutkimustehtävässä ja tästä asiasta pyritään selvittämään kaikki. Tämän jälkeen aineistoa aletaan koodaamaan, eli tehdään koodimerkistö, jonka avulla luodaan aineiston sisäisiä muistiinpanoja, jäsennellään aineistoa, kuvaillaan tekstiä ja tarvittaessa löydetään helposti tekstistä tarvittavia kohtia. Kolmannessa vaiheessa aineistoa järjestellään edelleen tarkemmin. (Tuomi & Saramäki 2004, 94.)

Tutkimustehtäviamme perusteella meitä kiinnostivat millaisia kokemuksia ryhmätoiminta on osallistujilleen antanut, millaisia kokemuksia tanssi on tuottanut ja millainen merkitys ryhmän ohjaajalla on ryhmälle, joten keskityimme vain näihin asioihin työstäessämme tarinoita. Ensin luimme tarinat huolellisesti läpi useaan

kertaan, jonka jälkeen aloimme alleviivata teksteistä tutkimustehtävienne kannalta kiinnostavia asioita. Alleviivatuista lauseista muodostimme pelkistettyjä ilmauksia, jotka kokosimme yhteen. Kävimme keskustelua siitä, millaiset ilmaisut olisivat kuvaavia ja millaisia tulkintoja kumpikin teimme teksteistä ja erilaisista ilmaisuista. Pyrimme jo tässä vaiheessa löytämään samankaltaisuuksia tarinoista ja muodostamaan yhtenäisiä pelkistettyjä ilmauksia.

Valitsimme lähestymistavaksi teemoittelun. Tällöin aineistosta nostetaan tutkimusongelmaan liittyviä teemoja, joita lähdetään analysoimaan. Ensin teksteistä siis pyritään löytämään ja sen jälkeen erottelemaan tutkimusongelman kannalta oleelliset aiheet. Eri teemojen esiintymistä eri teksteissä voidaan vertailla keskenään. Onnistuneessa teemoittelussa kiinnitetään huomiota teorian ja empirian, eli kokemuksen, vuoropuheluun. Tällöin on mahdollista kirjoittaa myös tutkimustekstiä, jossa nämä liittyvät toisiinsa sulavasti. (Eskola & Suoranta 1998, 175–176.)

Luimme läpi pelkistettyjä ilmauksia ja pohdimme, millaiset teemat tai yläkäsitteet kuvaisivat niitä mahdollisimman hyvin. Päädyimme viiteen yläkäsitteeseen, jotka ovat: “tulevaisuus”, “haasteet”, “ohjaus”, “mitä ryhmä antoi” ja “mitä tanssi antoi”. Näiden käsitteiden alle saimme ryhmiteltyä kaikki aiemmin muodostetut pelkistetyt ilmaukset. Yksinkertaistimme vielä kahden viimeisen yläkäsitteen nimet siten, että niistä tuli “ryhmä” ja “tanssi”. Näiden teemojen pohjalta lähdimme muodostamaan teemahaastattelurunkoa. Emme vieneet tarinoiden analyysia loppuun, koska se ei ollut tässä vaiheessa tarpeen. Tutkimuksemme varsinaiset tulokset muodostuvat vasta haastatteluiden analyysistä. Tässä vaiheessa tyydyimme järjestelemään tarinoista saamamme informaation teemoiksi.

8.4 Haastattelu ja teemahaastattelu

Haastattelu on haastattelijan ja haastateltavan välinen vuorovaikutustilanne, jossa kumpikin haastattelun osapuoli vaikuttaa toiseen. Haastattelun aikana ihmisen tavalliset sosiaaliset, fyysiset ja kommunikaatioon liittyvät asiat ovat läsnä ja vaikuttavat haastattelutilanteeseen. (Eskola & Suoranta 1998, 86.) Hirsjärven

ja Hurmeen (1980) mukaan haastattelutilanteelle on ominaista se, että haastattelija ohjaa keskustelua ja joutuu myös monesti pitämään sitä yllä ja motivoimaan haastateltavaa (Hirsjärvi & Hurme 1980; Eskola & Suoranta 1998, 86). Haastattelevan tutkijan tehtävänä on tutkimuksessaan tuoda esiin haastateltavan ajatuksia, näkemyksiä, kokemuksia ja tunteita (Hirsjärvi & Hurme 2000, 41).

Eskola & Suorannan (1998) mukaan teemahaastattelulla tarkoitetaan haastattelua, jossa haastattelun aihepiirit eli teemat on suunniteltu ja päätetty etukäteen. Kysymykset eivät kuitenkaan ole tarkassa järjestyksessä ja niiden muotokaan ei ole lukkoon lyöty. (Eskola & Suoranta 1998, 87.) Tämä mahdollistaa tutkittavien äänen pääsemisen esille (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48). Haastattelija pitää tarkasti huolen siitä, että kaikki ne teemat, jotka halutaan käydä läpi tulevat käsitellyiksi haastattelun aikana. (Eskola & Suoranta 1998, 87.) Teemahaastattelu on niin kutsuttu puolistrukturoitu haastattelu, sillä vastauksia ei ole sidottu tiettyihin vastausvaihtoehtoihin (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47).

Muodostimme teemahaastattelurungon (liite 4) tarinoiden analyysissä löytyneiden teemojen pohjalta. Valitsimme teemoiksi analyysin perusteella tulleet yläkategoriat, mutta jätimme niistä pois ”Tulevaisuus”-nimisen kohdan, sillä koimme sen tutkimuskysymysten kannalta tarpeettomaksi. Näin ollen pääteemamme haastattelurungossa ovat ”Tanssi”, ”Ryhmä”, ”Ohjaus” ja ”Haasteet”. Näiden alle kokosimme aiheita, joita koemme tärkeiksi käsitellä haastatteluissa saadaksemme vastaukset tutkimuskysymyksiimme.

Haastateltavien valinta tapahtui arpomalla. Numeroimme ryhmäläisten nimet sähköpostilistasta ja kirjoitimme numerot arvontalipukkeisiin, joilla suorimme arvonnän. Päätimme haastatella neljää osallistujaa. Aikamme haastattelujen analysointiin on rajallinen, joten meillä ei ole mahdollisuutta haastatella kaikkia ryhmäläisiä. Laadullisessa tutkimuksessa haastateltavien määrää tärkeämpää on aineistosta tehtyjen tulkintojen kestävyys ja syvyys. Tutkimustulosten laatu ei siis riipu aineiston koosta. (Eskola & Suoranta 1996; Kananen 2014, 95.) Haastattelussa on mahdollista syventää tietoja, mutta riskinä on myös kerätä paljon epä-

relevanttia tietoa, joka lisää työn määrää (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35–36). Pyrimme siis pitämään haastateltavien määrän maltillisena ja tekemään teema-haastattelurungosta napakan.

Aloitimme haastatteluprosessin heinäkuussa 2015 ottamalla yhteyttä haastateltaviin sähköpostitse. Saimme sovittua kaikki haastattelut elokuun ajalle. Osa toteutettiin haastateltavien kotona, osa heidän työpaikallaan ja osa meidän kotona. Nauhoitimme haastattelut haastateltavien luvalla ja litteroimme ne. Haastatteluiden ajallinen pituus vaihteli puolesta tunnista hieman yli tuntiin. Litteroitua aineistoa kertyi 66 sivua.

8.5 Haastattelujen analysointi sisällönanalyysin keinoin

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä, joka sopii erilaisiin tutkimuksiin. Se voidaan käsittää yksittäisenä metodina tai laajempaa teoreettisena kehyksenä analysoitaessa kirjoitettuja, kuultuja tai nähtyjä sisältöjä. (Tuomi & Saramäki 2004, 93.) Opinnäytetyössämme käytämme sisällönanalyysin keinoja sekä ryhmäläisten tuottamien tarinoiden että teemahaastatteluilla keräämämme aineiston analysointiin. Analysoimme siis kirjoitettua ja kuultua sisältöä. Analyysipolku löytyy liitteestä 5.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi etenee kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe on aineiston redusointi eli pelkistäminen. Tämä tarkoittaa sitä, että aineistosta poistetaan kaikki tutkimuksen kannalta merkityksetön. Aineistoa joko pilkotaan tai tiivistetään tutkimustehtävän mukaan litteroimalla tai koodaamalla. Aineistosta merkitään tutkimustehtävän kannalta olennaisia ilmauksia, joista muodostetaan pelkistettyjä ilmauksia. (Tuomi & Saramäki 2004, 111–112.)

Koodaus tapahtuu yhdistelemällä samaa tarkoittavia tai samankaltaisia elementtejä sisältäviä asioita yhden yhteisen koodin alle. Käytännössä se voi olla esimerkiksi värikoodausta tai alleviivaamista käsin. (Kananen 2014, 104.) Analyysi aloitetaan määrittelemällä aineistosta analyysiyksikkö tutkimustehtävän ja aineiston

mukaan. Se voi olla esimerkiksi yksittäinen sana, lause tai laajempi usean lauseen kokonaisuus, josta käy ilmi jokin ajatus. (Tuomi & Saramäki 2004, 112.)

Pelkistimme litteroiduista haastatteluista koostuvan aineistomme yliviivaamalla siitä tutkimustehtävien kannalta epäolennaisiksi katsomamme asiat. Tämän jälkeen etsimme aineistosta merkityksellisiä ilmauksia ja alleviivasimme ne. Kirjasimme alleviivatut ilmaukset taulukkoon, johon muodostimme niistä myös pelkistetyt ilmaukset.

Toinen vaihe on aineiston klusterointi eli ryhmittely. Edellisessä vaiheessa koodatut ilmaukset käydään läpi ja aineistoa ryhmitellään samaa asiaa kuvaavien käsitteiden mukaan luokiksi. Luokat nimetään sisällöstään kertovilla käsitteillä. Tässä vaiheessa aineistosta alkaa muodostua tiiviimpi kokonaisuus, kun yksittäiset ilmaukset kerätään yleisempien käsitteiden alle. Klusteroinnilla saadaan aikaiseksi jo alustavaa kuvausta tutkimuksen kohteesta. Klusteroimalla voidaan esimerkiksi muodostaa ensin alaluokkia, jotka edelleen luokitellaan tiiviimmiksi ja yleisemmiksi yläluokiksi. (Tuomi & Saramäki 2004, 112–113.)

Aineistosta pelkistämistämme ilmauksista muodostimme seuraavat alaluokat:

- rohkeuden lisääntyminen
- asioiden käsittely tanssin kautta
- henkilökohtainen kasvu
- kyytiongelma
- ohjaajan antama kannustus ja palaute
- ryhmä arjen rytmittäjänä
- ryhmän monipuolisuus
- oman paikan löytäminen ryhmässä
- ohjaaja ryhmän johtajana
- toiveet ohjaajan roolista
- hyvä ryhmähenki
- kunnioitus toisia ryhmäläisiä kohtaan
- ryhmän ja ohjaajan välinen kommunikaatio
- ryhmäläisten vaikutus toisiinsa

- ryhmään kuulumisen tärkeys
- ammattilaisten rooli ryhmässä
- keskustelun ja kuulluksi tulemisen tarve
- prosessin tuottamat tunnekokemukset
- haasteiden voittaminen
- prosessin aikana koetut tunnepuolen haasteet
- uuden oppiminen
- integroidun ryhmän ohjaamisen erityishaasteet.

Näistä kokosimme edelleen seitsemän yläluokkaa:

- ryhmäläisten väliset suhteet
- ryhmän monipuolisuus
- ryhmän vaikutus arjessa
- ohjauksen rooli
- kommunikaatio ryhmässä
- tunnekokemukset
- prosessin anti.

Kolmas vaihe aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on abstrahointi eli käsitteellistäminen. Tässä vaiheessa luokiteltujen ilmausten avulla muodostetaan teoreettisia käsitteitä, joista edelleen edetään johtopäätöksiin. Abstrahointia voidaan jatkaa yhdistelemällä luokkia niin pitkään kuin aineisto sen sallii ja vastaukset tutkimustehtävään on saatu. (Tuomi & Saramäki 2004, 114–115.) Abstrahoinnissa päädyimme neljään käsitteeseen, jotka ovat ryhmäilmiöt, oppiminen, ohjaus ja tunteet.

9 Tulokset

Tässä osiossa esittelemme sisällönanalyysin avulla muodostuneet tulokset. Käymme tulokset läpi analyysissä syntyneiden yläluokkien kautta. Havainnollis-

tamme tuloksia haastatteluista poimituilla sitaateilla. Sitaatit ovat suoria lainauksia, mutta joissain kohdissa olemme muokanneet kieliasua tunnistettavuuden välttämiseksi.

9.1 Ryhmäläisten väliset suhteet

Osa ryhmäläisistä koki, että toisten tunnetilat tarttuivat helposti itseen ja vaikuttivat myös harjoitukseen. Yksi haastatelluista mainitsi kuinka erään ryhmäläisen positiivinen asenne antoi iloa koko ryhmään. Osa taas koki, että toisten turhautuminen ja kiukku vaikuttivat itseen ja omaan mielialaan negatiivisesti. Haastatelluissa kävi myös ilmi, että kun ryhmäläiset tulivat tutuiksi, se helpotti omaa heittäytymistä. Myös vierailijoiden koettiin vaikuttaneen ryhmään. Jos joku ryhmän ulkopuolinen vieraili harjoituksissa, se saattoi vaikuttaa ryhmän rauhaan ja siihen, uskalsiko itse heittäytyä harjoitukseen samalla tavalla kuin oman ryhmän kanssa.

“On tärkeä, et se ohjaaja ja muutkin ryhmäläiset tulisi sieltä hyvillä mielin, et jos joku tulee myrskyn merkinä, niin se vaikuttaa jo minuun.”

“Sitten siihen vaikutti tietysti tosi paljon se, että missä kunnossa ihmiset oli ja millanen fiilis niillä oli.”

“Mutta sitten kun ryhmä tulee tutuksi niin siinä ei enää mieti näitä juttuja.”

“Jos oli millon valomiestä tai jotain tutustujia niin ainahan se loi niinkun oman jännitteensä.”

Haastatellut kokivat, että ryhmässä vallitsi kunnioitus toisia kohtaan ja kaikki ryhmäläiset otettiin huomioon. Huomioiminen näkyi esimerkiksi siinä, että omaa toimintaa mukautettiin ryhmän tarpeiden mukaan. Esimerkiksi jos ryhmässä oli paljon ihmisiä, jotka halusivat puheenvuoron samaan aikaan, osa haastatelluista kertoi antaneensa muille tilaa puhua. Huomioiminen näkyi myös siinä, että ketään ei aliarvioitu ja jokainen ryhmäläinen oli tasavertainen vammastaan tai sairaudestaan huolimatta. Osa haastatelluista mainitsi, että entuudestaan tuttujen ryhmäläisten seuran oli helpompaa hakeutua kuin toisten, mutta yhteistyö kaikkien ryhmäläisten kanssa sujui hyvin.

“Kaikkia ja kaikkien mielipiteitä kunnioitettiin alusta asti.”

“Semmonen peruskunnioitus kaikkia kohtaan.”

“Kukaan ei ketään aliarvioinu.”

Ryhmässä vallitsi haastattelujen mukaan hyvä ryhmähenki ja yhteenkuuluvuudentunne, joka löytyi jo heti ryhmän alussa. Osalle haastatelluista toiset ryhmäläiset olivat nimenomaan se asia, joka sai jäämään ryhmään. Eräs haastateltava kertoi myös, että hänen mielestään ryhmässä oli hyvä, turvallinen ja hyväksytyt olo. Ryhmän yhteinen itsenäisyyspäiväjuhlan vietto ohjaajan kotona koettiin ryhmähengen kannalta hyväksi.

“Kyllähän se oli se ryhmähenki meillä aivan mieletön, että se niinku heti ryhmäyty se homma.”

“Meiän ryhmäläisten kesken oli semmonen ihan hyvä meno.”

“Muutama vuosi sitten oisin varmaan häkeltynyt semmosesta turvallisuudentunteesta mikä siinä kaikessa oli.”

9.2 Ryhmän monipuolisuus

Ryhmä koettiin monipuolisena ja dynamiikaltaan elävänä, sillä ryhmäläisten roolit vaihtelivat prosessin aikana. Ryhmäläisillä oli erilaisia vammoja ja mukana oli myös niin sanotusti vammattomia ihmisiä. Esiin nousi toive vammattomien osallistumisesta:

“Olishan se aina hienoo, jos tulis jostain pystymetsästä joku vammaton ihminen, koska se ois semmonen sanansaattaja, taas uus sanansaattaja tuonne ns. terveiden puolelle.”

Eräs haastateltavista kuvaili myös sitä, että ihmiset tulivat samankaltaisista taustoista ja yhteiskuntaluokista, mikä helpotti ryhmäläisten ymmärtämistä:

“Millasista lähtökohdista ne ihmiset on ja miks ne ajattelee milläkin tavalla sillee niinku pääpiirteittäin.”

Ryhmään osallistui myös ammattitanssija ja sirkustaiteilija, joiden mukaan ottamisen haastateltavat kokivat pääosin helpoksi. Ammattilaisten ja harrastajien yhteistyö ja tasavertaisuus koettiin tärkeäksi.

“Monet sano sitä, että se oli tosi hienoo ja ne ihan niinku otti meidät ihan niinku samanlaisina, et ollaan kaikki sitä samaa ryhmää, oli ammattilainen tai harrastaja, oli vammainen tai vammaton. Ja sehän se integroidun tanssin idea just onki.”

Haastateltavat kuvasivat ammattilaisten mukanaoloa positiiviseksi kokemuksesi, mutta yhteisiä harjoituksia olisi toivottu enemmänkin. Osa haastateltavista oli sitä mieltä, että ammattilaiset tulivat mukaan liian myöhään ja jäivät siksi erilliseksi joukoksi ryhmässä. Välillä ryhmäläisten huomio kiinnittyi täysin ammattilaisiin ja esiin nousi myös ajatus kokemuksesta, että ammattilaiset olivat ryhmässä ikään kuin johtajia, joiden pelinappuloita harrastajat olivat. Haastateltavat kuvasivat kuitenkin myös sitä, että ammattilaisilla oli paljon annettavaa ja opetettavaa ryhmälle, mutta myös harrastajat pystyivät opettamaan jotain ammattilaisille. Ryhmässä koettiin tapahtuneen molemminpuolista oppimista ja olisi voinut tapahtua vielä enemmän, jos ammattilaiset olisivat olleet mukana harjoituksissa pidempään.

Haastateltavat kuvailivat ryhmään syntyneitä rooleja eri tavoin. Osa koki oman paikan löytämisen helpoksi ja osalle se tuotti haasteita. Rooleja syntyi huomaamatta ja myös erilaisten jaotteluiden perusteella. Jakoon vaikuttivat haastateltavien mukaan ainakin vammattomuus ja vammaisuus, erilaiset tavat kommunikoida ja tuoda mielipiteitään julki sekä ryhmäläisten henkilökohtaiset taidot ja intressit kuulua ryhmään.

“Meistä nous niinku jotenki sellaset jotkut arkkityypit esille siinä, että joku oli se joka vitsaili jollain tavalla, sitten oli joku jolla oli yhteys seurakuntaan.”

Haastateltavien mukaan jotkut ryhmässä toimivat kannustajina ja pitivät hiljaisempien puolia. Ryhmästä koettiin löytyneen myös luottohenkilö, jolle oli helppo

puhua kaikenlaisista asioista. Välillä henkilökohtaiset haasteet haittasivat ryhmässä täysipainoisesti olemista, eikä voimavaroja muiden ryhmäläisten huomiointiin ollut. Osa haastateltavista koki ryhmään sopeutumisen vaatineen työtä, mutta onnistuneen, kun teki sen eteen töitä ja huomioi myös omat tarpeensa.

“Minun on vaikeaa isossa ryhmässä ikään kuin asettua sinne ryhmään.”

Omaa paikkaa ja roolia haettiin ryhmän lisäksi myös esityksessä. Haastateltavat pitivät hyvänä asiana sitä, että esityksessä pystyi hyödyntämään omia taitojaan ja osallistumaan itselleen sopivilla tavoilla. Oma aktiivisuus ja omien taitojen esille tuominen auttoivat oman paikan löytämisessä. Osa haastatelluista kertoi kokeneensa tärkeäksi sen, että oma osuus projektista tuli hoidetuksi.

“Se oli hyvä, että minä sillä niinku sen homman sitten hoidin kuitenkin ja koin, että tein oman osuuteni tässä kaikessa.”

9.3 Ohjauksen rooli

Osa haastateltavista koki tärkeäksi sen, että ohjaaja on ryhmän yläpuolella ja pitää huolen siitä, että harjoituksissa keskitytään puhumisen sijaan tekemiseen eikä aikaa kuluteta hukkaan. Haastateltavien mielestä oli tärkeää se, että ohjaaja on läsnä, eikä tuo ohjaustilanteisiin omia henkilökohtaisia stressin aiheita. Haastatteluissa tuli myös esiin ohjaajan rooli innostajana ja motivoijana. Koettiin hyvänä asiana se, että ohjaaja innostaa ryhmää toimimaan.

“Sekin on tärkeää, että se ohjaaja saa sen päivän ja sen ryhmän lähtemään.”

Osa haastateltavista kuvasi sitä, että ohjaaja pystyi ammattitaitonsa avulla näkemään esimerkiksi sen, mikä liike sopii mihinkin kohtaan ja ohjaamaan tanssijoita siihen. Hyväksi koettiin se, että ohjaaja tutustui ryhmäläisiin ihmisinä ja heidän tapoihinsa liikkua ja etsi sitä kautta jokaiselle sopivan roolin esityksessä. Rooleja jaettiin myös vahvuuksien ja mielenkiinnon kohteiden mukaan, mikä oli hyvä asia.

Ammattimaisen ohjaajan näkemystä pidettiin tärkeänä ja siihen luotettiin. Roolituksessa nähtiin hyvänä myös se, että ohjaaja kunnioitti ryhmäläisten toiveita roolien ja niiden vaativuuden suhteen.

“Ohjaaja osas roolittaa meidät hyvin ja näki ja tutustu meihin niinkun ensin persoonana ja sitten siihen, millasta meidän liikkuminen on ja hänellä oli niinkun silmää minusta kyllä näihin.”

Haastateltavien mukaan oli hyvä, että ryhmällä on selkeä johtaja ja ohjaaja, joka johtaa toimintaa. Kuitenkin siinä, että ohjaaja on ryhmää ylempänä, on myös riski siihen, että ryhmäläiset ja ohjaaja ajautuvat erillisiksi ja ryhmäläiset kokevat olevansa ikään kuin alemmassa asemassa. Osa haastateltavista koki, että pieniä omia ehdotuksia esitykseen huomioitiin, mutta ohjaajalla oli päävastuu teoksen suunnittelusta. Tämä nähtiin sekä hyvänä, että huonona asiana. Haastateltavat puhuivat siitä, että taidetta tehtäessä tarvitaan ohjaaja, jolla on teoksesta visio ja sen mukaan toimitaan.

“On ohjaaja, jolla on joku visio ja näin, niin sitten sitä jotenki asennoitu silleen, et sitä on vaan niinku vietävissä, että mitä se haluaa tehdä.”

“Se ehkä kuuluu myös siihen kuvioon, että jonkun pitää johtaa sitä orkesteria.”

Haastatteluissa tuli ilmi se, että integroidun ryhmän ohjaaminen asettaa ohjaajalle erilaisia haasteita. Haastateltavien mielestä ohjaajalla täytyy olla tietoa ryhmäläisten vammoista ja sairauksista sekä niiden tuomista erityistarpeista, jotta ohjaaja voi huomioida ne toiminnassaan. Haastateltavien mukaan ohjaajan on tärkeää hankkia tietoa näistä asioista ja tarvittaessa olla valmis pyytämään apua. Haastatteluissa keskusteltiin myös siitä, että ohjaajan tulisi olla selvillä vammojen aiheuttamista käytännön haasteista osallistumiseen, kuten taksien käyttäminen ja KELA-tuettujen matkojen riittävyys ja tuoda nämä asiat ilmi osallistujille ryhmään sitouduttaessa. Haastateltavat osoittivat myös ymmärryksensä haasteista, joita ryhmän monimuotoisuus ohjaamiseen tuo, eivätkä he odottaneet ohjaukselta täydellisyyttä vaan ihmisyyttä.

Vaikka vammojen huomioiminen koettiin tärkeäksi, eräs haastateltavista kuvasi myös sitä, kuinka hienoa on, että työskenneltäessä kohdataan ihminen ihmisenä, eikä vamman kautta.

9.4 Kommunikaatio ryhmässä

Haastateltavien mielestä kuulluksi tuleminen ryhmässä oli tärkeä asia. Välillä haasteeksi muodostui kiire, joka vei aikaa keskustelulta ja toi tunteen, ettei oma mielipide tullut kuulluksi. Osa haastateltavista kertoi, että kiireen vuoksi omia toivomuksia ja mielipiteitä oli vaikea esittää, eikä niitä huomioitu. Haastateltavien mukaan ohjaajan kuuntelutaidot, hiljaisempienkin kuunteleminen, mielipiteiden tasapuolinen huomiointi, vastaanottavaisuus ja ymmärtäväisyys ovat tärkeitä, jotta ryhmässä on hyvä olla ja kykenee osallistumaan täysipainoisesti. Yhden haastateltavan mukaan yksikin kokemus siitä, että oma mielipide tyrmätään, voi aiheuttaa sen, ettei enää jatkossakaan halua ehdottaa mitään.

Jotkut haastateltavista kertoivat kokeneensa ryhmän ilmapiirin avoimeksi ja mielipiteiden ilmaisun helpoksi, kun taas osa koki, että voimakkaammin mielipiteitään ilmaisseet veivät tilaa hiljaisemmilta. Osa haastateltavista koki, että prosessin aikana jäi keskustelemattomia ja käsittelemättömiä asioita.

“Kyllä siellä oli niitä asioita, joita ei niinku sitten keskusteltu loppuun.”

Erilaiset tavat kommunikoida ja henkilökemioiden törmäykset aiheuttivat hetimitäin kitkaa. Haastateltavien mukaan tämä saattoi aiheuttaa joissakin ryhmäläisissä vetäytymistä. Koettiin, että jos jollain on huono päivä, se tarttuu helposti muihinkin. Haastateltavat kuitenkin kuvasivat konfliktien vaikuttaneen ryhmän yhteiseen toimintaan loppujen lopuksi vähän. Yksi haastateltava kertoi myös oivaltaneensa, että konfliktit kuuluvat taiteen tekemiseen ryhmässä, eikä niitä pidä säikähtää.

Avoin keskustelu koettiin tärkeäksi osaksi harjoitusten sujuvuutta ja sitä olisi kaivattu lisää. Keskustelu koettiin tärkeäksi myös tutustumisen ja ryhmän yhteistyön toimivuuden vuoksi.

“Minä en ainakaan oo semmonen, että kun myö mennään tuonne niin ihan kylmiltään ilman minkäänlaista keskinäistä vuorovaikutusta vois lähteä mitään tekemään. Että pitää saaha se jonkunlainen small talk siinä ensin.”

Lisää aikaa keskustelulle olisi kaivattu myös siitä syystä, että olisi voinut kysyä apua omaan suoritukseen ja saada henkilökohtaisempaa ohjausta. Myös kahdenkeskisille ohjauskeskusteluille olisi ollut tarvetta.

“Lähinnä liittyen siihen, että pystynkö minä ja enkö pysty ja miten minä voisin tuon tehdä ja oisin halunnu vaikuttaa siihen, että minä tekisin nyt tämän mieluummin näin.”

Haastateltavien mukaan on tärkeää, että ohjaajalta saa kannustusta ja selkeää palautetta. Erään haastateltavan mukaan ohjaajan antama kannustus ja huomio loi uskoa itseen ja sitoutti ryhmään. Osa haastateltavista korosti sitä, että kannustus on erityisen tärkeää tällaisessa ryhmässä, jossa ihmiset ovat aloittelevia tanssijoita. Epävarmuus esiintymisessä ja vammaisuus tuovat myös omaa tarvetta kannustukselle ja rohkaisulle.

Haastatteluissa tuli ilmi myös sellainen näkökulma, että puhumista oli harjoituksissa liikaa. Ryhmältä odotettiin enemmän keskittymistä taiteen tekemiseen ja esityksen valmisteluun. Keskusteleminen kesken harjoitusten häiritsi keskittymistä.

9.5 Tunnekokemukset

Ryhmään osallistuminen ja tanssi herättivät haastatelluissa erilaisia tunteita. Osa haastateltavista koki, että tanssi vapautti itseä ja sai jopa hetkeksi unohtamaan oman vamman. Osa mainitsi kokeneensa iloa harjoituksissa. Haastatteluissa kävi ilmi, että osa koki pystyneensä ikään kuin tiedostamattomasti käsittelemään omia

tunteitaan tanssin kautta. Erään ryhmäläisen tarina, joka pyöri esityksen taustalla, koettiin koskettavaksi sen henkilökohtaisuuden vuoksi.

“Oli siellä iloa.”

“Ehkä minun elämän loppuun asti jää sen yhden läpimeno­harjoituksen muisto, semmosesta niinkun että ei ollu ajatuksia, oli vaan se tekeminen ja sit se hyvä tunne.”

“Se on niin vapauttavaa, että ei mieti mitään maailman asioita tai omaa elämää.”

“En tiiä tuleeks siinä sitten niinku omasta elämästä jotakin... Omasta elämästä voi tulla siihen liikehdintään jotakin mitä ei siinä ajattele.”

Osa haastateltavista kertoi kokeneensa ryhmän aikana myös sellaisia tunteita jotka tuntuivat haastavilta. Omalta mukavuusalueelta poistuminen koettiin ajoitain haastavaksi, joskin palkitsevaksi jälke­enpäin. Myös se koettiin haastavaksi, jos omat tunteet eivät vastanneetkaan sitä mitä itse odotti. Eräs ryhmäläinen kertoi odottaneensa euforista tunnekokemusta heti näytösten jälkeen, mutta olo oli­kin ollut tyhjä. Haluttu tunne oli kuitenkin saavutettu myöhemmin. Yksi ryhmäläinen mainitsi kokeneensa ahdistusta harjoituksissa ja osa oli huolissaan omasta jaksamisestaan lavalla.

“Mulla oli huoli, että jaksanko minä siellä lavalla.”

“Oli sitä mukavuusalueelta poistumista - - et aamulla aina saatto jännittää lähtö sinne.”

“Tavallaan hirvittikin vähän lähtee että mitähän nyt, joudunko mie yksin esittämään jotain apinaa siellä.”

“Se oli niinku uskomatonta tunnepuolella tämmö­nen reaktio, että siinä kävi laajan skaalan ihan näitä oikeita taiteilijoitten tunteita näköjään, että ensin se tyh­jyys ja sitten euforia.”

9.6 Prosessin anti

Lähes kaikki haastateltavat kokivat ryhmän rytmittävän heidän arkeaan, mikä nähtiin positiivisena asiana. Ryhmä oli mukana ajatuksissa myös harjoitusten ulkopuolella. Se, että kalenterista löytyi mielekkäitä asioita lääkärikäyntien ja hoidettavien asioiden lisäksi, toi arkeen asioita, joita odottaa.

“Harjoitukset oli aina määrättyinä päivinä, silloin piti lähtee.”

“Sehän rytmittää jo arkee niinku fyysisesti, että on lähtöjä - - et oli niinku tosiaan kalenterissa jotain aikatauluja.”

“Ryhmä oli mukana ajatuksissa ihan viikottain, ja heti esityksen jälkeen se oli päivittäin.”

Ryhmään kuulumisen toi mukanaan osalle haastateltavista haasteita matkojen kanssa. Koettiin, että vamman tai sairauden vuoksi ei ole helppoa liikkua julkisilla kulkuvälineillä tai se on mahdotonta. Oman haasteensa lähtemiseen toi se, että siihen täytyi varata paljon aikaa ja ottaa huomioon taksin myöhästymisen mahdollisuus. KELA:n myöntämien matkojen määrä koettiin riittämättömäksi varsinkin ryhmän loppuvaiheessa, jolloin harjoituksia oli tiiviimmin. Esille nousi myös ajatus siitä, että käytännön ongelmat julkisten kulkuneuvojen kanssa estää vammaisia osallistumasta täysipainoisesti yhteiskunnan toimintoihin.

“Ainahan se on se lähtö raskasta, kun ei oo niin helppoo kun terveellä.”

“Tämä kyytiasia ratkaisee tosi paljon. Tämä on just sellanen asia mikä estää meitä vammaisia olemasta niinkun yhteiskunnan toiminnoissa mukana.”

“Minulla on jo pidempi päivä kun toisilla, jotka omalla autolla siirtyy. Pitää ottaa huomioon tuo taksin tyyliin vartin myöhästymisraja.”

Ryhmään kuulumisen ja osallistumisen tärkeys nousivat vahvasti esille haastateluissa. Haastatellut kokivat, että ryhmään halusi kuulua ja siitä muodostui tärkeä asia itselle. Säännöllinen harjoituksissa käyminen koettiin myös tärkeäksi.

“Tuo oli sellanen hyvä ryhmä, mihin halus oikeesti kuuluu, että tunki olevansa jäsen siellä ja meillä oli mukavaa.”

“Sillä tavalla tosiaan vaikutti, että sitä kuulu niinku johonki joukkoon, että ei oo enää se yksinäinen.”

“Kertaakaan en ollu harjoituksista pois. Että se oli niinku sellanen tärkeä, olla mukana kun on kerran lähteny johonki.”

“Sinne harjoituksiin lähti aina innolla.”

Haastatteluissa nousi esille ryhmän kiinteys ja yhteenkuuluvuudentunne. Koettiin, että ryhmällä oli niin ainutlaatuisia kokemuksia yhdessä, että ryhmän ulkopuoliset ihmiset eivät välttämättä kykene ymmärtämään niitä. Yhteisen tavoitteen, eli näytöksen valmistumisen koettiin myös yhdistävän ryhmää. Haastatteluista kävi myös ilmi että ryhmäläiset tukivat toisiaan harjoituksissa ja se koettiin hyväksi.

“Sit kun tehtiin sitä tanssityötä, mitä minä ajattelen että se oli silloin meidän työtä, niin silloin oli erittäin sellanen, hyvällä tavalla tuettiin toisiamme, että se oli niinku hyvä juttu siinä.”

“Kyllä kun saman asian äärellä painii niin se on väkisin yhteinen.”

“Kukaan minun ystävistä ei välttämättä ymmärrä, että mistä nyt on kysymys, että me vaan ryhmän ymmärretään.”

“Tuota ryhmää on vähän hankala korvata, aina tulee nämä kylmät väreet. Tuo oli niin mahtava ryhmä. Et sit heti jos joku on pois niin niinku ketään en antais pois tästä ryhmästä, se on niinkun aivan upee.”

Haastateltavat saivat prosessin aikana erilaisia oppimiskokemuksia, jotka tulivat ilmi haastatteluissa. Haastateltavat kertoivat oppineensa uutta erilaisista vammoista ja sairauksista. Myös tietämys vammaisten kohtaamista yhteiskunnan asettamista haasteista lisääntyi. Eräs haastateltava kertoi arvostaneensa kovasti sitä, että ihmiset kertovat avoimesti sairaudestaan ja jakavat tietoa. Hän koki tiedon lisääntymisen vähentävän ennakkoluuloja. Haastateltava oli kiitollinen siitä, että sai tällaisen mahdollisuuden avartaa näkökulmiaan. Ryhmässä mukana oleminen mahdollisti oppimisen, jollainen olisi muuta kautta ollut mahdotonta.

Useampi haastateltavista toi esiin oppineensa ryhmässä toimiessaan kärsivällisyyttä ja suhtautuneensa avarakatseisemmin muihin ihmisiin. Erään haastateltavan mukaan ryhmässä toimiminen oli yksin työskentelyn sijaan antoisampaa, koska erilaiset ryhmäläiset auttoivat löytämään uusia näkökulmia. Oppimista tapahtui yhden haastateltavan mukaan myös siinä, että osaa huomioda omat voimavaransa ja jaksamisensa ja pitää omia puoliaan niissä asioissa.

Oppimista tapahtui myös tanssiin liittyen. Käsitukset taidetanssista muuttuivat ja ryhmässä pääsi toteuttamaan omaa luovuuttaan. Haastateltavien mukaan tanssimprovisaatio oli joillekin ryhmäläisille uutta ja se voi alkuun olla haastavaa.

“Seki yllätti kans, että kun on taidetanssia niin eihän... mitä tanssia tässä on?”

“Saa paremmin semmosta luovuutta toteutettua, ku esimerkiks jossain pyörätuolitanssiryhmässä, missä on enemmän sitte niinku mennään joidenki paritanssisääntöjen mukaan osin.”

Haastateltavat kertoivat saaneensa ryhmästä arvokasta esiintymiskokemusta, mikä näkyy elämässä myös ryhmän ulkopuolella. Ryhmässä toimiminen on antanut rohkeutta ja varmuutta myös muille elämän osa-alueille kuin tanssimiseen.

“On niinku rohkassu sitte kaikkeen.”

“Ehdottomasti sai. Jo pelkät harjotukset, ku joutu niinku yksin menemään jottain lavan poikki tai - - niin se jo oli todellaki esiintymiskokemusta.”

Haastateltavista kaksi myös kuvasi vaikeaksi nimetä ja jäsentää oppimiskokemuksia. He pohtivat sitä, että ryhmästä saatu hyöty tulee näkyvämmäksi vasta myöhemmin eikä sitä välttämättä aina itse ymmärräkään.

“Mut sit se, mitä mä tulevaisuudessa pystyn siitä hyödyntämään, niin sit se aika vasta näyttää.”

“Ja voi olla, että mä en aina tajuakaan, että mitä ja miten mä tästä niinku hyödyn.”

Haastatellut kertoivat, että heillä oli ollut erilaisia haasteita sekä niistä selviytymisen kokemuksia ryhmän toiminnan aikana. Haasteet liittyivät muun muassa oman itsensä ylittämiseen ja epämieluisiltakin tuntuvien asioiden tekemiseen ja niistä oppimiseen. Myös oman paikan ja roolin löytyminen tuottivat osalle vaikeuksia. Haastatteluissa nousi esille myös kokemus omien voimavarojen huomiointien haasteesta. Tasapainoilu vastuunottamisen ja oman jaksamisen huomiointien kanssa oli ajoittain vaikeaa. Eräs haastateltava sanoi, että kokemus henkilökohtaisen haasteen voittamisesta ryhmässä toi tunteen selviytymisestä, joka kantaa vielä tulevaisuudessakin.

“Opin semmosenki jutun, että just joku uus ja tavallaan epämieluisakin juttu voi olla valtavan ihana ja antoisa ja se mikä itsestä tuntuu hyvältä tehdä voi näyttää ihan järkyttävältä.”

“Kyllä minä tiedän, siis eihän tämä ruusuilla tanssimista ole, kun lähdetään tällaista proggista tekemään - - ruusuissa on myös ne piikkensä, joiden päällä välillä tanssitaan, että se kuuluu kyllä asiaankin, että tuota sen piti ollakin.”

“Ymmärrettiin, että meillä jokaisella on omat rajoitteemme, mutta kaikki kuitenkin yritti ylittää niitä rajojaan.”

“Mutta kyllä minä koen myöskin, että kyllä se niinkun tässä elämässä kasvatti paljon minua taas eteenpäin. Tämä kokemus ja tämä ryhmä ja kaikki mitä tähän mahtu.”

“Tuli tunne, että minusta on tähän.”

Eräälle haastatelluista vaikeiden asioiden tekeminen ryhmässä lisäsi uskallusta ja kokeilunhalua. Mukavuusalueelta poistuminen lisäsi rohkeutta, mutta se on edelleen hankalaa uusissa asioissa.

“Siihen tanssiin alkaa keksii kaikkee uutta että ei tarvii olla just näin ja näin, et voi niinkun laajentaa tätä.”

“Kyllähän se oli aina yhtä kelju. Jos on harjoituksissa joka kerta joku eri juttu niin aina se on yhtä voimakas. Ei se lievenny silleen. Mutta jos toistaa toistoo niin se ei oo enää mitään.”

Ryhmä oli haastatelluille pääosin positiivinen kokemus. Haastatteluista kuului tyytyväisyys ja ylpeys omasta ryhmästä ja esityksestä. Osalle haastateltavista jäi kiinnostus jatkaa tanssimista joko samassa ryhmässä tai jossain muualla.

“En pätkeäkään kadu, että oon ollu mukana.”

“Kyllä minä sanoisin tosissaan että loppu hyvin, kaikki hyvin, kun hyvä maku jäi kaiken kaikkiaan.”

“Että ihan hyvin minä koin että hienosti niinku klaarattiin sekä kenraali, että esitykset.”

“Tosi ylpee oon niistä, tosi ylpee oon koko ryhmästä, et hienosti hoidettiin ne ja oltiin tosi niinku, niin hyviä kun pystyttiin olemaan. Ja hieno esitys saatiin aikaan.”

“Se on minusta kuitenkin tärkeintä, että jäi se itu elämään, että haluaa oppia lisää.”

“Haluaa niinkun tutustua tähän taidealaan enemmän. Siinä on joku joka vetää nyt.”

10 Johtopäätökset ja yhteenveto

Tämän opinnäytetyön tehtävänä oli selvittää sitä, millaisia kokemuksia Able Art Group -ryhmän osallistujat ovat saaneet ryhmän toimintaan osallistuessaan. Tutkimme kokemuksia ryhmän ja siihen kuulumisen kautta sekä tanssin näkökulmasta. Lisäksi selvitimme sitä, millaisia erityispiirteitä integroitu ryhmä tuo ohjaukseen. Tuloksissa havaitsimme yhtäläisyyksiä teoretietoon sekä aiempiin tutkimuksiin. Tutkimukset eivät kuitenkaan käsitelleet juuri integroidussa ryhmässä toimimista, vaan niiden teemoina olivat ryhmätoiminta ja taiteen tekeminen.

10.1 Ryhmätoiminnan tuottamat kokemukset

Tulosten mukaan ryhmätoiminta tarjosi tärkeän mahdollisuuden kuulua yhteisöön ja kokemuksen siitä, että kuuluu johonkin. Osallistujat ovat osa yhteisöä, jolla on yhteinen tavoite. Yhteinen tavoite on merkittävä ryhmää yhdistävä tekijä. Ryhmäläisten antama tuki sekä ryhmän kiinteys ja yhteenkuuluvuuden tunne olivat tulosten mukaan tärkeitä seikkoja, joiden vuoksi ryhmään halusi kuulua. Kaipionkin (1999, 17) mukaan erilaisiin ryhmiin kuuluminen on merkityksellistä ihmisen elämässä. Yhteisöllisen toiminnan kautta saavutettu osallisuuden kokemus ja osallistumisen mahdollisuus edistävät merkittävästi yksilön hyvinvointia (Särkelä-Kukko 2014, 35–36).

Ryhmätoiminnan merkitys arjen rytmittäjänä käy ilmi tuloksista. Säännölliset harjoitukset olivat ryhmään osallistujille hyvä tapa jäsentää arkea. Mielekkään tekemisen löytäminen ja ryhmän tapaamisten odottaminen tuo arkipäivään iloa ja vaihtelua. On tärkeää, että tarjolla on mielekkäitä tilaisuuksia poistua kotoa, tavata ihmisiä ja osallistua harrastustoimintaan. Tulosten mukaan ryhmätoiminta on siis tärkeä keino pysyä kiinni arjen rytmissä ja tarjoaa sosiaalisen verkoston, jossa toimia omien voimavarojensa mukaan.

Ryhmään kuuluminen ja siellä oppiminen antaa valmiuksia myös muille elämän osa-alueille. Monipuolisessa ryhmässä oppimista tapahtuu niin itsestä kuin toisistakin. Tulosten mukaan merkittäviä oppimiskokemuksia olivat omien rajojen ja voimavarojen tunnistaminen, omalta mukavuusalueelta poistuminen ja oman kärsivällisyyden kasvaminen. Esiintymiskokemuksen kautta tullut varmuus muihin arkielämän tilanteisiin tuli esiin tuloksissa. Ryhmän kautta osallistujat pystyivät peilaamaan itseään muihin ja huomaamaan omia vahvuuksiaan ja hyödyntämään ryhmässä omaa erityisosaamistaan. Kaipion (1999, 17) mukaan ryhmään tai yhteisöön kuuluminen mahdollistaa oppimisen myös omasta yksilöllisyydestä.

Tulosten mukaan itsestä oppimisen lisäksi ryhmätoiminta tarjoaa mahdollisuuksia oppia muista ihmisistä ja ympäröivästä yhteiskunnasta. Monipuolisessa ryhmässä merkityksellistä oli tulosten mukaan se, että osallistujat oppivat toisiltaan, jakoivat asioita ja sitä mukaa oma maailmankuva avartui. Oppimista tapahtui

sekä ammattilaisilta ryhmäläisille että toisinpäin. Aallon (2000, 22) mukaan turvallisessa ryhmässä muiden ryhmäläisten tukemana ihminen uskaltaa ilmaista itseään pelkäämättä tulevansa tyrmätyksi. Monenlaisten tunteiden kokeminen ja ilmaiseminenkin mahdollistui tulosten mukaan ryhmässä. Ymmärrys ja kunnioitus muita ryhmäläisiä kohtaan säilyivät ryhmässä koko prosessin ajan, mikä oli tärkeää ryhmän yhteistyön sujuvuuden ja yhteisen tavoitteen saavuttamisen kannalta. Haastateltavat kuvasivat oman paikan löytämisen haasteita, mutta myös suurta iloa siitä, kun oma rooli ryhmässä ja esityksessä löytyi.

Erilaisista vammoista ja niiden aiheuttamista haasteista oppiminen oli myös tulosten mukaan tärkeää. Avoin jakaminen ja omista haasteista kertominen avasi muille ryhmäläisille uusia näkökulmia vammaisen ihmisen elämään ja arkeen. Tuloksista voi päätellä, että myös muussa ympäristössä kuin tässä ryhmässä tietoisuuden levittäminen erilaisista vammoista ja sairauksista on hyödyllistä, sillä se poistaa turhia ennakkoluuloja ja auttaa ymmärtämään yhteiskunnan asettamia haasteita. Erityisesti vammaisten ihmisten kohtaamat haasteet julkisessa liikenteessä nousivat vahvasti esiin ja tarjosivat näkökulman siihen, miten arkiset asiat voivat vaikeuttaa tai jopa tehdä mahdottomaksi vammaisten ihmisten osallistumisen harrastustoimintaan. Kuitenkin Sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman Suomen vammaispoliittisen ohjelman mukaan lähtökohtana on se, että vammaiset ihmiset voivat osallistua yhdessä muiden ihmisten kanssa kulttuuri- ja vapaa-ajantoimintaan (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010, 121).

10.2 Tanssin antamat kokemukset

Tulosten mukaan tanssitaiteen tekeminen toi osallistujille merkittäviä kokemuksia. Tanssin kautta oli mahdollista vapautua ja kokea iloa. Tuloksissa ilmeni myös tanssin hyödyntäminen omien asioiden ja tiedostamattomienkin tunteiden käsittelyyn. Tanssiessa tunteiden kokeminen ja purkaminen liikkeen kautta mahdollistui ja yllättäviäkin tunteiden purkauksia syntyi. Ahosen (1994, 15) mukaan taiteen kautta on mahdollista ilmaista tunteita, joita on vaikea sanoittaa tai jotka ovat aiemmin olleet tiedostamattomia. Tästä voidaan päätellä, että liikkeen kautta tapahtuva itseilmaisuus ja omien tunteiden tarkastelu on yksilölle merkityksellistä.

Tanssi oli osallistujille myös hyvä keino irtautua arjesta ja saada muuta ajateltavaa. Jopa oma vamma pystyttiin unohtamaan hetkeksi. Ahosen (1994, 18–19) mukaan luovuus on voimavara, joka tarjoaa vastapainoa arkisille rutiineille ja stressille. Tästä voidaan päätellä, että taiteen tekeminen on hyvä keino tunteiden purkamiseen ja se voi auttaa rentoutumaan arjen keskellä. Bardyn (2007, 21–22) mukaan taide ja elämä ovat läheisessä suhteessa toisiinsa ja tähän suhteeseen liittyy myös ihmisen mielen sisäisten liikkeiden tulkinta ja jäsentäminen.

Tanssi tuotti ryhmään osallistujille myös haasteita. Epävarmuus omasta jaksamisesta ja osaamisesta sekä jännitys esiintymisestä olivat toisinaan vaikeita asioita. Haastateltujen mukaan etenkin alussa osalle osallistujista tuotti hankaluutta epä-tietoisuus ja kokemattomuus uudesta taidemuodosta. Osalla saattoi olla epävarmuutta omasta suorituksesta ja uusien asioiden kokeilemisesta. Tulosten mukaan näiden haasteiden voittaminen, mukavuusalueelta poistuminen ja itsensä ylittäminen tuottivat ryhmäläisille selviytymisen ja onnistumisen kokemuksia. Tästä voidaan päätellä, että taiteen tekemisessä kohdatut sopivan kokoiset haasteet ja niistä selviäminen johtavat onnistumisen kokemuksiin, jotka edelleen vahvistavat kokeilunhalua ja kokemusta selviytymisestä.

10.3 Integroidun ryhmän ohjaaminen

Tulosten mukaan integroidun ryhmän ohjaaminen vaatii ohjaajalta monenlaisia taitoja ja perehtymistä asiaan. Ohjaaja tarvitsee tietoa muun muassa erilaisista vammoista ja sairauksista sekä käytännön järjestelyistä, jotka koskettavat ryhmään osallistujia. Tiedon avulla ohjaaja pystyy toimimaan huomioiden ryhmäläisten erityistarpeet. Myös Amundsonin (2005, 148–149) mukaan ohjaajan on hankittava jatkuvasti uutta tietoa voidakseen toimia työssään.

Tuloksista käy ilmi se, että ryhmäläisillä oli erilaisia odotuksia ohjaajan roolia kohtaan. Ryhmäläisten odotukset vaihtelivat myös tilanteen mukaan, toisinaan toivottiin ohjaamista kohti tavoitetta ja toisinaan kaivattiin tilaa keskustelulle ja pa-

lautteelle. Ohjaajalle ei myöskään ole olemassa yhtä muuttia, johon asettua jokaista ryhmää ohjatessaan (Kataja ym. 2011, 27). Tulosten mukaan ohjaajan roolin toteuttamiseen on monia erilaisia mahdollisuuksia. Keskeistä on se, että ohjaaja huomioi kyseisen ryhmän ja yksilöiden tarpeet. Tuloksista käy ilmi, että ohjaajan odotetaan joskus olevan ryhmäläisten yläpuolella ja ohjaavan tavoitteen mukaiseen tekemiseen, kun taas osa odotti ohjaajan olevan enemmän ryhmän tasolla. Myös Kettusen (2013, 58–59) pro gradu -tutkimus osoitti, että ohjaajan rooli on tärkeä ryhmän tavoitteellisuuden säilymisen kannalta. Erilaisia ohjaajan rooleja onkin hyvä vaihdella tilanteiden ja ryhmän tarpeiden mukaan (Kataja ym. 2011, 27).

Ohjaajan toimintataitoihin kuuluu muun muassa ryhmäläisten vahvuuksien tunnistaminen ja niiden hyödyntäminen sekä tavoitteiden asettaminen ja niihin sitoutuminen. Rohkaiseminen itseilmaisuuksiin ja empatian osoittaminen ovat myös tärkeitä ohjaajan tehtäviä. (Ruponen ym. 2000; Vilén ym. 2002, 280–281.) Myös tulosten mukaan näitä asioita toivottiin ja pidettiin tärkeinä. Kannustaminen ja palaute koettiin haastatteluissa erityisen tärkeäksi, koska kyseessä olivat harrastajatanssijat, joilla ei kaikilla ollut mitään kokemusta tanssimisesta tai esiintymisestä. Voidaan siis ajatella, että integroidussa ryhmässä kannustaminen ja ohjaajan antama selkeä palaute ovat erityisen tärkeitä.

10.4 Yhteenveto

Tuloksistamme nousee selkeästi esiin ryhmätoiminnan merkitys ja johonkin kuumumisen tärkeys ihmiselle. Aiemminkin on todettu, että taiteen tekeminen ryhmässä on merkityksellistä ja usein itse taidetta tärkeämmäksi nousee osallistuminen taiteen tekemisen prosessiin (Matarasso 1997; Liikanen 2010, 59). Ihmisille tulisi siis tarjota mahdollisuuksia ryhmätoimintaan ja taiteen tekemiseen. Taiteen muodolla ei välttämättä ole niin suurta merkitystä, vaan tärkeämpää on se, että ryhmä pyrkii kohti yhteistä tavoitetta mielekkään tekemisen parissa.

Tulosten mukaan tanssi ja ryhmään kuuluminen tarjoavat kokemuksia itsensä voittamisesta, itseilmaisusta, haasteista selviämisestä, onnistumisesta sekä kokemuksia itsestä ja toisista oppimisesta. Myös Pulkkinen (2013, 42, 57) maisterin opinnäytetyön mukaan tanssi mahdollistaa itseilmaisun ja kommunikaation ryhmäläisten välillä. Tanssi antaa uudenlaisen keinon oman itsensä kuuntelemiseen. Yhteisöllisyys koettiin toiminnassa erittäin tärkeäksi. (Pulkkinen 2013, 57.)

Tuloksista käy ilmi, että integroidun ryhmän ohjaamiseen liittyy monia huomioitavia asioita ja tärkein avain näihin on ryhmään tutustuminen, joka vie aikaa. Tulosten mukaan ohjaajalta toivotaan läsnäoloa, ammattitaitonsa hyödyntämistä, avoimuutta ja palautteen antamista sekä valmiuksia tiedonhankintaan. Integroidussa ryhmässä on tärkeää kohdata osallistujat ihmisinä ja persoonina eikä vammojen kautta ja taata jokaiselle mahdollisuus osallistua omien mahdollisuuksiensa ja voimavarojensa mukaan.

11 Pohdinta

11.1 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen tarkoitusta tulisi aina tarkastella siitä näkökulmasta, parantaako se tutkittavana olevaa inhimillistä tilannetta tieteellisen tiedon etsimisen lisäksi (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20). Olemme ottaneet tutkimuksen teon eettiset kysymykset huomioon opinnäytetyömme eri vaiheissa. Opinnäytetyömme tarkoitus ei ole vain tuottaa tietoa meitä kiinnostavasta aiheesta vaan myös lisätä tietoa kulttuurin harrastamisen ja taiteentekemisen merkityksestä. Tutkimuksessamme nousi esille myös yhteiskunnallinen näkökulma tasavertaisista mahdollisuuksista osallistua harrastustoimintaan ja kulttuuritapahtumiin.

Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden tulee saada tarpeeksi tietoa tutkimuksesta. Tämän tiedon perusteella heillä on oltava mahdollisuus joko suostua tai kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta. (Homan 1991, 69; Hirsjärvi ym. 2000, 20.) Kerroimme ryhmäläisille miksi haluamme kerätä heiltä tietoa sekä mihin sitä

tarvitsemme ja käytämme. Kerroimme, että tarinoista on tarkoitus etsiä teemat teemahaastattelurunkoon, eikä yksittäisen henkilön tarinoita pysty noista teemahaastattelukysymyksistä tunnistamaan. Samat asiat mainitsimme myös tarinan ohjeistuksessa (liite 3).

Keräsimme jokaiselta ryhmän jäseneltä kirjallisen suostumuksen sekä tarinoiden keräämiseen että haastatteluihin (liite 2). Ryhmäläisillä oli myös mahdollisuus esittää meille kysymyksiä. Käsittelimme kaikki tarinat nimettömästi. Haastattelujen kanssa menettelimme samoin. Jokaisen haastattelun alussa kysyimme luvan haastattelun nauhoittamiseen ja kävimme vielä läpi, miten haastattelu etenee ja mihin aineistoa käytetään. Annoimme myös mahdollisuuden olla vastaamatta kaikkiin kysymyksiin.

Kuten laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, keskityimme melko pieneen joukkoon haastateltavia (Eskola & Suoranta 1998, 18–19). Jo haastattelurunkoa koostessamme keskityimme siihen, että haastatteluissa käsittelemme tutkimuskysymystemme kannalta olennaisia asioita ja saamme pieneltä joukolta kattavasti tietoa. Testasimme haastattelurungon ennen ensimmäistä haastattelua ja teimme siihen tarvittavat korjaukset. Käytimme tietoisesti paljon aikaa litteroituun aineistoon tutustumiseen ja sen analysoimiseen ja käsitteellistämiseen saadaksemme luotettavia tuloksia (Eskola & Suoranta 1998, 18–19).

11.2 Jatkotutkimusehdotukset ja opinnäytetyön hyödynnettävyys

Opinnäytetyömme aiheista löytyy jo jonkin verran uudempaa ja vanhempaa tutkimustietoa, mutta tilausta erilaisille näkökulmille näyttäisi olevan. Harrastamisen ja taiteen tekemisen merkityksestä ihmisille löytyy tutkimustietoa, mutta integroituja ryhmiä on tutkittu lähinnä varhaiskasvatuksessa ja koulumaailmassa. Tätä aihetta olisi siis tervetullutta tarkastella useammistakin näkökulmista.

Tuloksia tarkastellessamme meille heräsi ajatus oppaasta, johon olisi koottu tarpeellista tietoa integroidun ryhmän ohjaajalle. Integroidun tanssiryhmän ohjaami-

nen vaatii muiden ohjaajan taitojen lisäksi ryhmäläisten erityispiirteiden huomiointia sekä kykyä joustaa ja löytää luovia ratkaisuja. Oppaassa voisi olla esimerkiksi vinkkejä siihen, kuinka osallistujat, joilla on liikkumisen haasteita, saadaan osallistettua toimintaan tasavertaisesti. Jonkinlaisen oppaan olemassaolo voisi madaltaa kynnystä lähteä kokoamaan ja ohjaamaan integroitua ryhmää.

Mielestämme olisi mielenkiintoista jatkaa tutkimusta syvemmälle siitä, kuinka kulttuuriharrastus vaikuttaa arkeen ja elämänlaatuun. Olisi myös hyvä tarkastella tarkemmin sitä, kuinka yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua taide- ja kulttuuritoimintaan toteutuvat vammaisten arkielämässä. Tutkimustulostemme perusteella näyttäisi siltä, että osallistumisen mahdollisuudet eivät vielä tällä hetkellä ole yhdenvertaiset. Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO tulee päätökseen tänä vuonna ja sen vuoksi olisi mielenkiintoista tarkastella esimerkiksi alueellisesti, kuinka siinä esitetyt tavoitteet ovat toteutuneet (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2010).

Näemme tämän opinnäytetyömme hyödyllisenä ja käyttökelpoisena monellakin eri tavalla. Tuloksistamme voi saada arvokasta tietoa ryhmän ohjaamisesta, integroidun ryhmän erityispiirteistä ja osallistumisen merkityksestä. Opiskelijat ja erilaisten ryhmien ohjaajat voivat hyödyntää tätä työtä hankkiessaan tietoa ryhmän ohjaamisesta ja suunnitellessaan toimintaa. Kuten tavoitteenammekin oli, saimme kerättyä ja koottua kirjalliseen muotoon tietoa ryhmä- ja harrastustoimintaan osallistumisesta sekä tanssin ja taiteen tekemisen merkityksestä ihmisten arjessa ja hyvinvoinnissa. Toivomme, että tuloksemme rohkaisevat taide- ja kulttuuritoiminnan järjestämiseen sekä yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien kehittämiseen.

11.3 Oppimisprosessimme

Opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä ja opettavainen matka. Prosessimme alkoi vuoden 2014 lopulla aiheen etsimisellä ja ideapaperin kirjoittamisella sekä suunnittelulla. Suunnitelma valmistui helmikuussa 2015, jolloin teimme myös toimek-

siantosopimuksen sekä tapasimme ryhmäläisiä ja pyysimme heiltä tarinoita. Tarinoiden pariin palasimme kesäkuussa 2015 ja siitä aina marraskuuhun 2015 saakka olemme työstäneet tätä opinnäytetyötä. Aikaväli on siis ollut pitkä, mikä on vaatinut pitkäjänteisyyttä sekä aikatauluttamista.

Opinnäytetyön tekeminen on opettanut meille paljon tiedonhankinnasta ja tutkimuksen tekemisestä. Tietoa on pitänyt hankkia niin tutkimusmenetelmistä kuin erilaisista tutkimuskysymystemme kannalta olennaisista teoreettisista asioista. Tutkimuksen tekeminen on ollut uusi asia ja käytimmekin paljon aikaa tutkimusmenetelmiin perehtymiseen ja niistä tarkoituksiimme sopivan valitsemiseen. Menetelmällisiä valintoja pohdittuamme päädyimme teemahaastatteluun ja aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin, joihin perehdyimme tarkemmin.

Haastattelurungon tekeminen oli merkittävä osa prosessia. Hyödynsimme siinä ryhmäläisten meille kirjoittamia tarinoita, jotka ensin analysoimme. Tarinoiden kanssa pääsimme ikään kuin harjoittelemaan sisällönanalyysin tekemistä, luokitte-
telua ja teemoittelua. Lopulta haastattelurunko valmistui, toteutimme haastattelut ja siirryimme analyysivaiheeseen. Vaikka haastateltavia oli vain neljä, saimme paljon aineistoa, jota lähdimme purkamaan. Aluksi aineiston hahmottaminen tuntui vaikealta, emmekä osanneet päättää mistä aloittaisimme sen lähestymisen. Seurasimme aineistolähtöisen sisällönanalyysin teoreettista polkua ja alleviivaamisen, pelkistämisen, taulukoinnin ja konkreettisen leikkaamisen ja pinoamisen tuloksena saimme analyysimme päätökseen.

Tulosten raportointi ja johtopäätösten tekeminen on ollut mielenkiintoista. Huomasimme, että monille tuloksille ja päätelmillemme saimme tukea teoriasta ja aiemmista tutkimuksista. Yllätyimme siitä, että ryhmään kuuluminen ylitti taiteen tekemisen merkityksellisyydessään. Taiteen tekeminen näyttäytyi enemmänkin välineenä, jonka ympärille ryhmä kokoontuu. Taiteen tekemisen prosessi mahdollisti vuorovaikutusta, jollaista ei muussa ympäristössä välttämättä tapahtuisi.

Tutkimuksemme vaiheet ja tulokset avasivat meille uusia näkökulmia kulttuuriharrastukseen, ryhmätoimintaa, tanssiin ja vammaisten mahdollisuuksiin osallis-

tua yhteiskuntamme toimintoihin. Ryhmätoimintojen ja kulttuurin merkitystä ihmiselle ei voi väheksyä. Nyt on myös selvää se, että liike voi olla hyvin vahva kommunikaation keino. Toisinaan liikkeen kautta on puhetta helpompaa ilmaista itseään. Saimme myös kullanarvoista tietoa ohjaajuudesta sekä siitä, mitä erityistä on huomioitava integroidun ryhmän ohjaamisessa. Näitä tietoja voimme hyödyntää useilla työelämän sektoreilla.

Tätä tutkimusta tehdessämme meille on muodostunut entistä selkeämpi käsitys siitä, että taide on merkittävä työväline sosiaalialan työssä. Taide tarjoaa vaihtoehdoisen kommunikaatiomuodon sanojen lisäksi tai tilanteisiin, joissa sanoja ei löydy. Tuloksissa esiin nousseet kokemukset taiteen tekemisestä rohkaisevat meitä käyttämään luovia menetelmiä ja erilaisia taiteenmuotoja tulevaisuudessa omassa työssämme monipuolisesti.

Tämän tutkimuksen tekeminen on auttanut meitä laajentamaan näkemystämme ohjaajuudesta. Tämä on tärkeää, sillä todennäköisesti tulemme työssämme ohjaamaan erilaisia ryhmiä. Ymmärrämme nyt paremmin ohjaajan erilaisia rooleja ja niiden käyttöä erilaisissa tilanteissa. Ohjaajan on tärkeää kyetä mukautumaan ryhmän tarpeiden mukaan ja joustaa tarvittaessa suunnitelmista. Ajatus siitä, että ohjaajan tulee olla valmis hankkimaan tietoa ja uskaltaa kysyä apua tuntuu myös lohdulliselta. Ohjaajan ei tarvitse olla täydellinen ja valmis, vaan hän saa kehittää itseään jatkuvasti.

Lähteet

- Aalto, M. 2000. Ryppäästä ryhmäksi - Turvallisen ryhmän rakentaminen. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Ahonen, H. 1994. Löytöretki itseen – Musiikki, kuva ja liike itseilmaisun väli-
neenä ja itsetuntemuksen lisääjänä. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Amundson, N. E. 2005 Aktiivinen ohjaus: Opas uraohjauksen ammattilaisille. Juva: WS Bookwell Oy.
- Bardy, M. 2007 Taiteen paluu arkeen. Teoksessa Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen P. (toim.) 2007. Taide keskellä elämää. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. s. 21–33.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Heikkinen H. 2007. Narratiivinen tutkimus - Todellisuus kertomuksena. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirvonen, M. 2014. Able Art Group - integroidun tanssin ja taiteen ryhmä Joensuussa.
- Hoppu, P. 2003. Tanssintutkimus tienhaarassa. Teoksessa Saarikoski, H. (toim.) 2003. Tanssi tanssi – Kulttuureja, tulkintoja. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. s. 19–51.
- Hyypä, M. T. 2013. Kulttuuri pidentää ikää. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Ihanus, J. & Vuorinen, V. 2000. Tanssiterapiasta. Teoksessa Heikkilä, T., Paloheimo, P. & Taipale, I. (toim.) 2000. Mieli ja taide. Vantaa: Printway Oy. s. 79–90.
- Jauhiainen, R. & Eskola, M. 1994. Ryhmäilmiö. Juva: WSOY.
- Jämsén, A. & Pyykkönen, A. (toim.) 2014. oSallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys ry.
- Kaipio, K. 1999. Kasvattava yhteisö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kataja, J., Jaakkola, T. & Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia harjoituk-sia ryhmän kehittämiseksi. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kettunen, P. 2013. ”Täällä on niinkö semmonen avoin ilmapiiri” – nuorten kokemuksia Draama Paikka -teatteriryhmässä. Lapin yliopisto. Sosiaalityö. Pro gradu -tutkielma.
- Laine, T. 2007. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Juva: WS Bookwell Oy. s. 28–45.
- Liikanen H-L. 2010. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – Ehdotus toimintaohjelmaksi 2010–2014. Opetusministeriön julkaisuja 2010:1. Helsinki: Opetusministeriö.
- Miettinen, K. 2004. Tanssi- ja liiketerapian perusteita. Teoksessa Jämsén, A. & Kukkonen, T. (toim.) 2004. Voimavirtaa arkeen – Taide ja kulttuuri sosiaalialan työssä. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Tiedotteita, 19. s. 69–71.

- Pulkinen, E. 2013. "Se oli mulle iso askel" : kokemuksia Dolce-tanssiryhmässä. Helsinki: Teatterikorkeakoulu. Maisterin opinnäytetyö.
- Puusa A. & Juuti, P. 2011. Mitä laadullinen tutkimus on? Teoksessa Puusa A. & Juuti, P. Menetelmäviidakon raivaajat: Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. 2011. Vantaa: Hansaprint. s. 47–57.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2010. Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle. Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010–2015. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010: 4. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen – Mistä puhumme, kun puhumme osallisuudesta? Teoksessa Jämsén, A. & Pyykkönen, A. (toim.) 2014. Osallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys ry. s. 34–49.
- Tuomi, J. & Saramäki, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vilén, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.



OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantaja	
Organisaation nimi:	Able Art Group
Toimeksiantajan edustaja:	Minni Hirvonen
Osoite:	[REDACTED]
Puhelinnumero:	[REDACTED]
Sähköposti:	[REDACTED]

Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot	
Koulutusohjelma:	Sosiaalialan koulutusohjelma
Opiskelijanumero(t) ja nimi(et):	[REDACTED] Hanna-Maria Veijalainen Laura Heikkilä
Puhelinnumero:	[REDACTED] (Hanna) [REDACTED] (Laura)
Sähköposti:	[REDACTED]

Toimeksiannon kuvaus	
Aihe	Ryhmäläisten kokemuksia Able Art Group -tanssiryhmään osallistumisesta
Toteutusmuoto	Tutkimuksellinen
Aikataulu	arvioitu opinnäytetyön valmistumisaika on marraskuu 2015
Kustannusarvio ja kustannusvastuu	

Toimeksiantajan sitoumukset	
<p>Annan tarvittavat tiedot opiskelijoille ja annan myös muun tukeni opinnäytetyötä varten tarvittaessa.</p>	

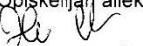
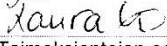
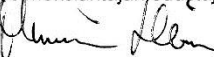
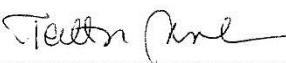
Opiskelijan sitoumukset	
Opiskelijat sitoutuvat pysymään aikataulussa, tekemään opinnäytetyön opinnäytetyöohjeiden ja eettisten periaatteiden mukaan, hakemaan tarvittavat tutkimusluvut ennen aineiston hankintaa ja tekemään yhteistyötä toimeksiantajan kanssa.	

Opinnäytetyön ohjaus Karelia-amk:ssa	
Ohjaaja(t):	Riitta Räsänen, lehtori, Karelia-ammattikorkeakoulu [REDACTED] Tikkariinne 9, 80200 Joensuu
	Terttu Moilanen, lehtori, Karelia-ammattikorkeakoulu [REDACTED] Tikkariinne 9, 80200 Joensuu

Opinnäytetyön julkisuus	
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.	



OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Allekirjoitukset	
Päiväys 20.2.2015	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys  Hanna Veijalainen  Laura Heikkilä
Päiväys 20.2.2015	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys  Minni Hevonen
Päiväys 24.2.2015	Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus ja nimenselvennys  Terttu Malanen

Suostumus tutkimukseen osallistumiseen

Teemme osana sosionomi (AMK) –opintojamme (Karelia-ammattikorkeakoulu) tutkimuksellista opinnäytetyötä aiheesta "Osallistujien kokemuksia Able Art Group – tanssiryhmään osallistumisesta". Tutkimuksessamme keräämme aineistoa kirjallisten tarinoiden muodossa sekä haastattelemalla. Tarinoiden kirjoittaminen tapahtuu toukokuun 2015 loppuun mennessä. Haastattelut teemme elo-syyskuussa 2015.

Suostun siihen, että kirjoittamaani tarinaa käytetään aineistona tutkimuksellisessa opinnäytetyössämme.

Kyllä ___ En ___

Suostun siihen, että minua haastatellaan opinnäytetyötämme varten elo-syyskuussa 2015.

Kyllä ___ En ___

Kaikki keräämämme tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Yksittäistä henkilöä ei voida tunnistaa tuloksista.

Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Ystävällisin terveisin,

Laura Heikkilä ja Hanna-Maria Veijalainen

Ohjeistus tarinan kirjoittamiseen

Pyydämme sinua kirjoittamaan tarinan omasta matkastasi Able Art Groupin jäsenenä. Toivoisimme sinun kuvaavan kokemuksiasi ryhmäläisenä yhteisen matkan eri vaiheissa: ryhmän alkuvaiheessa, harjoitusten edetessä sekä ensi-illan jälkeen.

Tässä on muutama apukysymys tarinan kirjoittamista helpottamaan:

- Millaisia odotuksia sinulla oli ryhmään liittyen ennen sen alkamista?
- Mitkä ovat mieleen jääneimpiä hetkiä?
- Mikä on ollut haastavaa?
- Mikä on ollut erityisen hyvä kokemus?
- Miten ryhmään osallistuminen on näkynyt arkielämässäsi?
- Muista, että nämä ovat vain apukysymyksiä, jotka on tarkoitettu helpottamaan tarinan kirjoittamista, joten kaikkiin kysymyksiin ei ole pakko vastata

Tarinan pituus voi olla noin 1–2 sivua, mutta toki saat kirjoittaa pidemmänkin tekstin. Toimitathan tarinan meille **toukokuun 2015 loppuun mennessä** joko sähköisesti tai postitse (osoitteet löydät alta).

Hyödynnämme tarinoita tutkimuksellisessa opinnäytetyössämme. Analysoimme tarinoita löytääksemme niiden avulla teemat myöhemmin toteutettavia haastatteluja varten.

Voit lähettää tarinasi nimettömänä. Käsittelemme tarinat anonymeinä eikä yksittäistä tarinankertojaa voida tunnistaa tuloksista.

Vastaamme mielellämme kysymyksiin tarinaan tai tutkimukseemme liittyen.

Ystävällisin terveisin,

Laura Heikkilä
laura.heikkila@edu.karelia.fi

Hanna Veijalainen
hanna-maria.veijalainen@edu.karelia.fi

Postiosoite:
XXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXX

Teemahaastattelurunko

1. Tanssi

- Miksi tanssi
- Harjoitukset
- Tanssin synnyttämät tunteet
- Muutokset arkeen

2. Ryhmä

- Ryhmän synnyttämät tunteet
- Muut ryhmäläiset, suhteet
- Muutokset arkeen

3. Haasteet

- Henkilökohtaiset haasteet
- Käytännön haasteet

4. Ohjaus

- Oma kokemus ohjauksesta
- Ohjaajan ja ryhmän suhde

Analyysipolku

